

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Sociální aspekty migrace žen v důsledku války na Ukrajině

Oxana Chaloupková

Bakalářská práce

Studijní program: Sociální práce se zaměřením
na kombinaci a aplikovanou psychoterapii

vedoucí práce: PhDr. M. Kořová, Ph.D.

Praha 2023

Prague College of Psycho social Studies

Social aspects of women's migration as a reset of the war in Ukraine

Oxana Chaloupková

The Bachelor Thesis

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. M. Koťová, Ph.D.

Praha 2023

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Podpis

Poděkování

Na tomto místě děkuji vědouce mé bakalářské práce – paní PhDr. Magdaleně Koťové, Ph.D., za její cenné připomínky, trpělivost a čas, který mi v rámci zpracování práce věnovala.

Děkuji také všem participantkám, které se podílely na mém výzkumu.

Anotace: Bakalářská práce je věnována zkoumání problému sociální adaptace žen-migrantek z Ukrajiny v české společnosti. Cílem práce je identifikovat specifika sociální adaptace migrantek z Ukrajiny v české společnosti. První část je zaměřena na vymezení teoretických východisek, důležitých pro správnou interpretaci pojmů vynucené migrace, procesu adaptace, sociální práce. V empirické části je proveden kvalitativní výzkum. Na základě výsledků hloubkových polostrukturovaných rozhovorů je zkoumán vliv vybraných faktorů na sociální adaptaci migrantek. Výsledkem je identifikace skupin migrantek, které jsou ovlivněny faktory neúspěšné adaptace nejvíce a které vzhledem k tomu potřebují největší sociální a psychologickou podporu.

Klíčová slova: migrace, sociální adaptace, postavení žen, válka, uprchlíci.

Abstract: The bachelor's thesis is devoted to the investigation of the problem of social adaptation of migrant women from Ukraine in Czech society. The aim of the thesis is to identify the specifics of the social adaptation of migrant women from Ukraine in Czech society. The first part is focused on the definition of theoretical starting points, important for the correct interpretation of the concepts of forced migration, the process of adaptation, social work. Qualitative research is conducted in the empirical part. Based on the results of in-depth semi-structured interviews, the influence of selected factors on the social adaptation of migrant women is examined. The result is the identification of groups of migrant women who are most affected by the factors of unsuccessful adaptation and who need the most social and psychological support.

Keywords: migration, social adaptation, position of women, war, refugees.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Teoretická východiska výzkumu sociální adaptace migrantů.....	9
2.1. Migrace a její formy	9
2.2. Pojem sociální adaptace.....	17
2.3. Strategie a faktory sociální adaptace	17
2.4. Moderní sociální práce s migranty v České republice.....	18
3. Empirická část.....	22
3.1. Výběr vzorku participantek.....	27
3.2. Prezentace výsledků rozhovorů – příběhy participantek	31
3.3. Vyhodnocení výsledků pomocí metody prostého výčtu a výsledná doporučení ..	39
4. Závěr	49
5. Seznam literatury	50
6. Seznam tabulek	53
7. Seznam obrázků	54
8. Seznam příloh	55

1. Úvod

Vypuknutí války na Ukrajině zasáhlo mnoho oblastí politického, ekonomického a společenského života. Zejména útěk z válečných oblastí dramaticky změnil migrační situaci na samotné Ukrajině i v mnoha zemích EU včetně České republiky, která hraje nejdůležitější roli mezi zeměmi přijímacími válečné uprchlíky z Ukrajiny. Podle české tiskové kanceláře, Česká republika hostí nejvyšší počet ukrajinských válečných uprchlíků v přepočtu na obyvatele. Za více než rok od loňského 24. února, kdy ruská armáda vpadla na Ukrajinu, ministerstvo vnitra udělilo víza k dočasné ochraně více než 490 tisícům běžencům, převážně se jednalo o ženy. (Novinky.cz, 2023)

V této práci se tedy budu zabývat problematikou sociální adaptace žen migrantek z Ukrajiny v české společnosti.

Téma je aktuální vzhledem k tomu, že se celosvětový fenomén migrace velmi silně dotýká také České republiky, zejména kvůli válce na Ukrajině. Téma vynucené migrace Ukrajinek je nové, protože dosavadní výzkum je věnován především pracovní migraci z Ukrajiny. Také je pro toto téma velmi aktuální, jelikož pocházím z Ukrajiny, kde mám spoustu přátel, kteří se ocitli v nouzové situaci.

Cílem této práce bude identifikovat specifika sociální adaptace migrantek z Ukrajiny v české společnosti.

Teoretická část bakalářské práce bude zaměřena na vymezení teoretických východisek, která jsou důležitá pro správnou interpretaci pojmů vynucené migrace, procesu adaptace a sociální práce – ve druhé kapitole budou nastíněny vybrané teorie, které se uvedených témat týkají.

V empirické části práce bude proveden kvalitativní výzkumná sonda, zaměřená na téma toho, jak vypadá migrace žen, které odešly z Ukrajiny v důsledku válečného konfliktu. Osm polostrukturovaných rozhovorů bylo zpracováno metodou prostého výčtu a na základě rozhovorů s participantkami byly vytvořeny i příběhy jednotlivých žen, které umožňují lépe pochopit, s čím se po příchodu do ČR potýkají.

Rozhovory byly zaměřeny především na vybrané faktory související se sociální adaptací migrantek (rodinný stav a podoba migrace - cestování žen s dětmi, rozdělení rodiny, samostatně migrující ženy, minulé sociální a adaptační zkušenosti, úroveň vzdělání, jazykové znalosti, charakter pracovní činnosti a zdravotní stav). Výběr participantek je záměrný a kritériální,

výsledkem výzkumné sondy by měla být mimo jiné i identifikace skupin migrantek, které jsou nejvíce ovlivněny faktory neúspěšné adaptace a které vzhledem k tomu potřebují největší sociální a psychologickou podporu.

2. Teoretická východiska výzkumu sociální adaptace migrantů

Adaptace vymezuje jak dynamický průběh (postup), tak i jeho stav konečný. Adaptaci na rovině biologické známe jako přibývajících morfologickou a funkční adaptaci organismu okolnostem prostředí. Adaptační průběh vně sociálního seskupení je z pohledu sociologie a sociální psychologie objektem zájmu. Jednotlivec, jenž je součástí sociální skupiny se prostřednictvím jedné nebo více skupin adaptuje předpokladům společnosti, v níž žije. Odlišná podoba adaptace probíhá mezi podmínkami vnějšího prostředí a mezi sociálním seskupením. Adaptační procesy jsou činnou adaptací na společenskou skutečnost. (Bondy, 2018)

2.1. Migrace a její formy

Migrace označuje pohyb lidí z jednoho místa na druhé, ať už v rámci země nebo přes mezinárodní hranice. Existují různé formy migrace, z nichž každá má své vlastní jedinečné vlastnosti a hnací síly. (Lee E.S., 1966) Migrace může být způsobena řadou faktorů, včetně ekonomických příležitostí, sloučení rodiny, změn životního prostředí a konfliktů nebo pronásledování. (Daugherty, H. a Kammeyer K. C., 1995)

Zvláště migrace mezinárodní není nikdy výsledkem snadného a rychlého rozhodnutí jedince, které by bylo učiněno bez rozmyslu a z rozmaru. Důvody pro migraci jsou různé.

Na základě provedeného studia literatury (Bělík et al., 2017, s. 50-51) lze důvody migrace rozdělit do tří základních kategorií: ekonomické, politické a sociální důvody. Někteří autoři uvádí také zvláště náboženské, vzdělávací a environmentální faktory.

Migrant je podle definice OSN osoba, která se usídlila v cizí zemi po dobu delší než 1 rok bez ohledu na příčiny migrace. Dá se tedy říct, že se pojem migrant vztahuje na osobu, která se stěhuje z jednoho místa na druhé, ať už v rámci země nebo přes mezinárodní hranice, obvykle na určitou dobu. Migranti se mohou stěhovat z různých důvodů, včetně hledání lepších ekonomických příležitostí, shledání s rodinnými příslušníky nebo útěku před konfliktem, pronásledováním nebo ekologickými katastrofami. (Hamplová, M., 2010)

Tabulka 1 – Důvody migrace

Kategorie	Konkrétní důvody	Zdroj
Ekonomické, politické, sociálně-kulturní důvody migrace		
<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomické důvody 	Migrace z venkova do měst, migrace za prací	Bělík et al. (2017, s. 50-51)
	Dopravní faktory	Krishnakumar& Indumathi (2014, s. 8)
	HDP na hlavu	Krishnakumar& Indumathi (2014, s. 8)
<ul style="list-style-type: none"> • Politické důvody 	Politické snahy a integračních uskupení, v jejichž rámci dochází ke kontrole hranic, migrační politika	Bělík et al. (2017, s. 50-51)
	Válečné konflikty	Bělík et al. (2017, s. 50-51)
<ul style="list-style-type: none"> • Sociálně-kulturní důvody 	Migrace za příbuznými, vytvářením nových sociálních sítí, etnické a náboženské důvody, migrace za prestižím (tzv. příliv mozků), ideové důvody	Bělík et al. (2017, s. 50-51)
	Kulturní a jiné vazby mezi společnostmi, založenými na kolonizaci, politickém vlivu, obchodu, investicích, kultuře	Krishnakumar& Indumathi (2014, s. 8)
	Vzdělávání	Krishnakumar& Indumathi (2014, s. 8)
<ul style="list-style-type: none"> • Environmentální důvody 	Sucho, přírodní katastrofy	Krishnakumar& Indumathi (2014, s. 8)
	Průměrné teploty	Krishnakumar& Indumathi (2014, s. 8)

Zdroj: Vlastní zpracování

(Bělík, V. et al., 2017, s. 50-51; Krishnakumar, P. & Indumathi, T., 2014, s. 8)

Migranti mohou být klasifikováni do různých kategorií na základě jejich právního postavení, jako jsou dokumentovaní nebo neregistrovaní migranti, uprchlíci, žadatelé o azyl a vnitřně vysídlené osoby. Důležité je také rozlišení migrace podle doby pobytu na krátkodobou, dlouhodobou a trvalou, z hlediska rozsahu je rozdělena na individuální, kolektivní a masovou.

Pochopení zkušeností a potřeb migrantů je důležité, jelikož jim umožňuje vyvíjet sociální strukturu a intervence celého státu. (Hamplová, M., 2010) Je také zásadní pro prosazování práv

a blahobyt u migrantů a pro zajištění toho, aby migrace byla řízena způsobem, který přináší prospěch jak migrantům, tak společností, do kterých se stěhují.

Podle počtu migrantů lze migraci rozlišovat na **individuální** a **masovou**. Individuální migranti nejsou součástí žádné kolektivní vlny migrace z určitého regionu. Jedná se obvykle o legální migraci, jelikož tok má stabilní dynamiku, málo významnou pro cílovou destinaci a proto snadno zvládnutelný. Masová migrace se týká situace, kdy v relativně krátkém období početně velká vlna lidí migruje z jednoho či více podobných regionů. Rozhodnutí o migraci je často relativně rychlé a migranti nemají předem představu, kam se usadí a co budou v dané destinaci dělat. Masová migrace je často pro přijímací zemi problémem, organizačním a socio-ekonomickým. (Skopeček, J., 2016)

Hlavní formy migrace

- Ekonomická migrace

Tento typ migrace je řízen ekonomickými faktory, jako je hledání lepších pracovních příležitostí nebo vyšší mzdy. Ekonomičtí migranti se mohou pohybovat v rámci své vlastní země nebo přes mezinárodní hranice při hledání lepších ekonomických vyhlídek. (Lee E.S., 1966)

- Nucená migrace

K nucené migraci dochází, když jsou lidé vysídleni ze svých domovů kvůli konfliktu, pronásledování nebo jiným formám násilí. To může zahrnovat uprchlíky, žadatele o azyl a vnitřně vysídlené osoby (IDP).

- Rodinná migrace

Rodinná migrace se týká pohybu jednotlivců za členy rodiny, kteří již migrovali. To může zahrnovat manžele, děti nebo jiné členy rodiny.

- Environmentální migrace

Environmentální migrace nastává, pokud jsou lidé nuceni se přestěhovat kvůli environmentálním faktorům, jako jsou přírodní katastrofy, změna klimatu nebo zhoršování životního prostředí.

- Neregulární migrace

Neregulární migrace se týká pohybu lidí, kteří nemají potřebné právní dokumenty nebo povolení ke vstupu nebo pobytu v zemi. To může zahrnovat migranty bez dokladů, žadatele o azyl a uprchlíky.

Porozumění různým formám migrace je pro tvůrce politik důležité, protože jim umožňuje vyvíjet cílené politiky a intervence, které se zabývají konkrétními hnacími silami a potřebami různých skupin migrantů. Je také zásadní pro podporu práv a blahobytu migrantů a pro zajištění toho, aby migrace byla bezpečná, uspořádaná a pravidelná.

Zvláštní formy migrantů

Podle demografických rysů migrantů lze vymezit zvláštní formy neboli toky migrace. Zvláštní pozornost je z důvodu ohrožení bezpečnosti této kategorie lidí věnována **ženské migraci** a **dětské migraci**. Zejména ženy a děti se nejčastěji stávají objekty obchodování s lidmi a jsou zapojeny do nelegálních prací, prostituce, jsou vystaveny sexuálnímu vykořisťování a jsou využívány v pornoprůmyslu, v oblasti volného času a zábavy. (Yudina, T., 2007)

Ochrana práv migrantek, uprchlic a dívek, žádajících o azyl je novým strategickým cílem práce Rady Evropy na prosazování rovnosti žen a mužů a práv žen podle Strategie rovnosti žen a mužů na období 2018 – 2023. (Council of Europe., 2022)

Ženy vždy tvoří poměrně velkou část migrantů, v roce 2020 jejich podíl činil 48,1 % na celkovém počtu migrantů ve světě, 44 % uprchlíků z Ukrajiny v ČR tvoří ženy v aktivním věku, 35 % jsou děti (ČTK, 2022).

Důležitým posunem v tomto trendu je, že zatímco dříve ženy migrovaly jako součást svých rodin, dnes se jejich migrační pohyby osamostatňují.

Také velmi důležitou formou jsou nedobrovolné migrace – uprchlíci (běženci).

Dle mezinárodní Úmluvy o právním postavení uprchlíků Organizace spojených národů (OSN):

Je uprchlík osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti.

To znamená, že uprchlíkem je osoba, která má obavy ze své bezpečnosti a kvůli tomu hledá ochranu v jiném místě. Stát, zajišťující ochranu, by měl naplnit především princip nevydání (non-refoulement), tj. vyloučit navrácení jedince do země, kde mu hrozí nebezpečí. (Amnesty International ČR., 2022)

Lze se domnívat, že různé formy migrace mají odlišné dopady na přijímající společnost a stát. Například v případě individuální migrace lze očekávat méně výrazné či žádné změny v cílové destinaci, na rozdíl od masové migrace, kde náhlá, masová vlna migrantů může vyvolat viditelnější a závažnější dopady ve společnosti, ekonomice a v politice.

2. 1. 1 Důvody migrace

Příčinou migrace může být množství činitelů, jedná se kupříkladu o společensko-politické poměry, kdy osoby opouštějí svoji domovinu už důvodu náboženské, rasové, etnické, politické nebo kulturní situace, tedy kvůli jistému utlačování. Dále jsou nejvýznamnějšími příčinami pro opuštění své vlasti válka nebo jejich hrozba a pronásledování ze strany státu. Jedinci, kteří prchají před válkou nebo omezováním práv společnosti jsou humanitární uprchlíci. Země vzhledem k jejich odlišnosti přistupují k takovýmto lidem různě, některé jsou vstřícnější než jiné. Uprchlíci se však uchylují do země, která je jim nejbližší a současně přijímá žádosti o azyl.

Dalším důvodem pro odchod ze země jsou demografické a ekonomické faktory. Demografické poměry z početné části stanovují kam, a jak jedinci migrují. Dále mohou mít vliv na migraci environmentální okolnosti, tedy útek před hurikány, zemětřesením nebo před záplavami. (Zpravodajství Evropský parlament, 2020)

2. 1. 2 Migrace v důsledku války na Ukrajině

V posledních letech roste podíl návštěvníků, kteří chtějí v České republice zůstat navždy. Vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004, vstup do schengenského prostoru na konci roku 2007, jakož i přijetí dohody o zjednodušení vízového režimu mezi Ukrajinou a Evropskou unií, která vstoupila v platnost v červenci 2017, významně ovlivnily vývoj migrační situace v ČR. Poslední dekáda je charakteristická postupnou změnou migračních trendů. Česká republika se vyvinula z převážně tranzitního státu do cílové země. A dnes se migrační legislativa snaží tuto problematiku vši silou regulovat.

Ukrajinské obyvatelstvo je jednou z největších skupin migrantů v České republice. Pracovní migrace na česká území, zejména ze západních částí Ukrajiny, existovala i v období habsburské

monarchie. Migrační procesy mezi Ukrajinou a Českou republikou byly podporovány řadou faktorů, zejména geografickou, kulturní a jazykovou blízkostí, ekonomickou situací v obou zemích a také přátelským postojem české vlády k ukrajinské migraci po první světové válce.

Kvůli válce na Ukrajině, která začala po ruské invazi na Ukrajinu v únoru 2022, zažívá ČR a jiné země obrovskou migrační vlnu. Počet uprchlíků z Ukrajiny registrovaných k dočasné ochraně nebo podobným národním ochranným programům v Evropě dosáhl 4 426 745 osob ke dni 25. října 2022. Počet ukrajinských uprchlíků, registrovaných k dočasné ochraně v ČR činil 452,911 tis. osob.

Ochranu běžencům zajišťují mezinárodní úmluvy, které je zakazují bezdůvodně odmítnout. Země však může nastavit přísná pravidla jejich přijetí, což je případ ČR. (Boček, J., 2022)

Lidé z Ukrajiny mohou na území ČR pobývat na dobu 90 dnů bez víza, poté na základě povolení k dlouhodobému pobytu nebo teď dostávají speciální vízum – vízum strpení, na základě kterého mohou pobývat, do rozhodnutí vlády, do 31. 03. 2024. K překročení hranic v současných válečných podmínkách nepotřebují Ukrajinci zahraniční pas ani žádost o azyl či Covid pas. Po přijetí na území ČR musí kontaktovat příslušné pracoviště Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, kde získají vízum za účelem strpení. Okamžikem udělení tohoto víza se Ukrajinci stávají účastníky systému veřejného zdravotního pojištění (VZP), musí však dostavit na jakékoli Klientské pracoviště VZP a vyzvednout průkaz zdravotního pojištění (modrou kartu). Ukrajinci s vízy strpení mohou získat dávky v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí a bydlení, doplatek na bydlení nebo mimořádnou okamžitou pomoci. Prostřednictvím speciálních organizací je uprchlíkům poskytována bezplatná právní, psychologická a psychosociální pomoc

Další oblasti podpory uprchlíků z Ukrajiny zahrnují:

- bezplatné nebo zlevněné jazykové kurzy,
- pomoc lidem se sluchovým postižením (organizace Tichý svět),
- podpora dětí s Downovým syndromem,
- pomoc dalším dětem (např. charita na nákup oblečení a vybavení do škol a školek),
- bezplatné telefonování (služby „Volání pro Ukrajince“, „Hovor s přepisem“),
- bezplatné občanské poradny Asociace občanských poraden, které poskytují poradenství v oblasti ubytování, získání víza, zdravotního pojištění, bankovního účtu, jazykových kurzů, hledáním práce apod.,

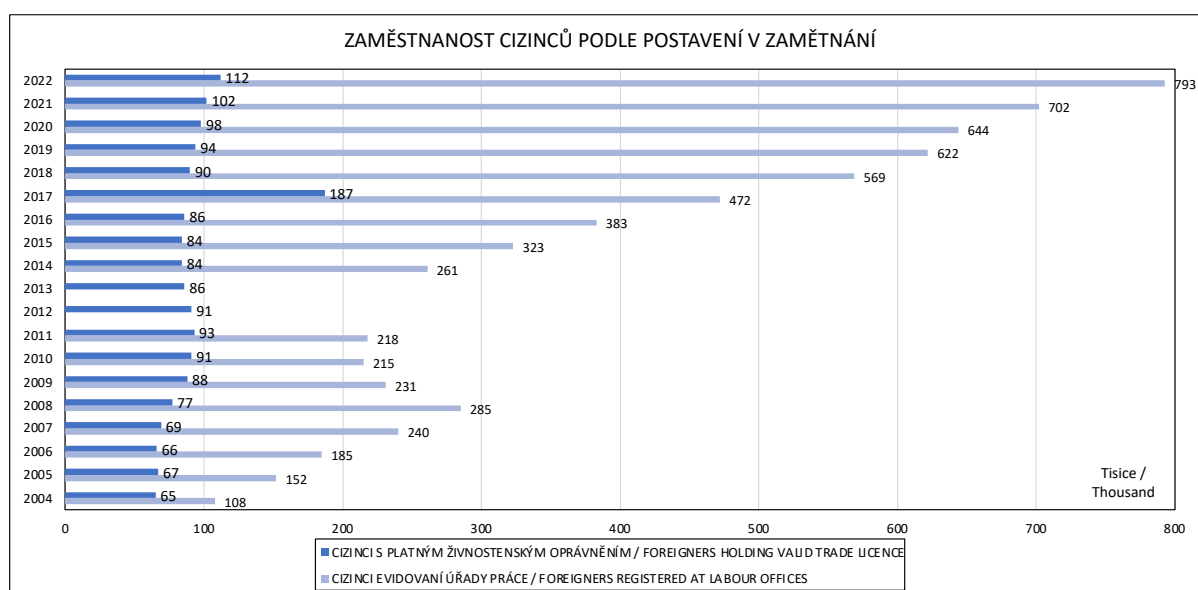
- mobilní aplikace Smart Migration, obsahující informace o zaměstnání, zdravotním systému a vzdělávání,
- služby mezinárodního registru kreditní historie, které prokazují platební morálku, spolehlivost a bezdlužnost občanů Ukrajiny,
- spotřebitelská poradna dTestu v oblasti zajištění ochrany spotřebitelů a řešení problémů s ubytováním,
- pomoc Lékařské fakulty Univerzity Karlovy – informace pro zájemce o studium, psychologická a krizová pomoc,
- linka sociální asistence, poskytující informace a podporu.

Různé neziskové organizace na území ČR organizovali sbírky, určené všem zájemcům, kteří chtějí prostřednictvím darů finančně podpořit Ukrajinu a uprchlíky z Ukrajiny. Jsou to např. následující organizace. Adra (Darujeme.cz), Český červený kříž, Charita ČR, Husitská diakonie, Člověk v tísni, Post Bellum, Armáda Spásy ČR (Cerqueirová, 2022). Zároveň jsou vládními organizacemi ČR poskytovány příspěvky rezidentům, kteří poskytli bezplatné ubytování cizinci s dočasnou ochranou). Také bych chtěla zmínit, že osobně pomáhám prostřednictvím svého fondu Bat El fond, nadační fond. (Úřad práce ČR., 2022)

2. 1. 3 Zaměstnání žen migrantek z Ukrajiny

EU vyjadřuje plnou solidaritu Ukrajině i jejím obyvatelům. V reakci na agresí Ruska prokázala EU jednotu a sílu a poskytla Ukrajině koordinovanou humanitární, politickou, finanční a materiální podporu.

Tabulka 2 - Zaměstnanost cizinců podle postavení v zaměstnání

Zdroj: Český statistický úřad 2022

Ženy představují významnou a početnou skupinu mezi lidmi, kteří z různých důvodů přichází z jiných zemí do České republiky. Nachází se však stále v neviditelné pozici. Cizinky mnohdy nemají lehké postavení. Kvůli své státní příslušnosti, nedostatečné jazykové vybavenosti, neznalosti prostředí, nedostatku zkušeností a omezených sociálních vazeb, se často stávají terčem exploatace, nedodržování zaměstnaneckých práv a závislostech na zaměstnavateli. Dostávají se do pozice levné pracovní síly, ochotny přijmout jakoukoliv práci bez ohledu na úroveň svého vzdělání a ocitají se tak často na okraji společnosti. S rostoucím věkem se jejich situace ještě zhoršuje, s nástupem důchodového věku často nemají možnost čerpat důchodové dávky a v extrémních případech jim hrozí až bezdomovectví.

Životní podmínky, postavení a zkušenosti žen ovlivňuje řada faktorů. Jsou to formální, strukturální podmínky, které jsou dané legislativou a migrační politikou státu, zejména pobytový status a s ním spojená správa a povinnosti. Pobytový status vyplývá z příčin a charakteru migrace. Situace v zemi původu, motivy, které rozhodují o odchodu, mají vliv na následný život v cílové zemi, zejména v jeho počátcích.

Ženám migrantkám z Ukrajiny pomáhají najít práce Úřad, ale většinou sami hledají práci a následně i sami opouští svoji zemi a ve většině případů své rodiny, které na dálku i nadále živí a pomáhají finančně zabezpečit. Do jisté míry tak na nich zůstává velká psychická zátěž plynoucí jednak z odloučení od rodiny a zároveň z nutnosti podporovat rodinu, která zůstala v zemi původu. Oba tyto faktory poté sehrávají velice důležitou roli v životě ženy

migrantky v České republice. Žena se v důsledku tohoto tlaku dostává do ještě více zranitelnějšího postavení a je pro ni tak velice obtížně, v případě že je diskriminována či jsou jakkoliv jinak porušována její práva, se účinně bránit.

I přes to, že je ekonomická aktivita žen migrantek v České republice velice přínosná, na trhu práce se setkávají s celou řadou překážek, které jim brání se řádně uplatnit, čelí diskriminaci, sociální exkluzi, dequalifikaci, závislosti na zaměstnavateli a obsazují většinou nízko kvalifikované pracovní místa v pečovatelských a sociálních službách. Jejich práce v domácnostech je převážně neviditelná, a tudíž mimo ochranu zákoníku práce. V mnoha případech je pro ně velice těžké mít děti, nebo je právě z důvodu nastavení veřejných politik hostitelského státu, nechávají v zemi původu, kde o ně pečují příbuzní. Ženy migrantky tak čelí několikanásobné diskriminaci, jako ženy, migrantky a také matky. Jejich postavení na trhu práce je zcela odlišné, jak od mužů migrantů, tak od žen z majoritní společnosti, nebo od žen přicházejících z jiných zemí EU. (Organizace pro pomoc uprchlíkům, 2023)

2.2. Pojem sociální adaptace

Sociální adaptace se týká procesu přizpůsobení a integrace do nového sociálního a kulturního prostředí. To může zahrnovat učení se novým kulturním normám, hodnotám a chování, stejně jako rozvoj nových sociálních vztahů a sítí. Úzce souvisí se socializací jedince, jež chápeme jako celoživotní komplexní proces, během něhož si člověk osvojuje základní normy, hodnoty, zvyky a způsoby chování a jednání v dané kultuře a společnosti a stává se tak jejím členem. (PETRUSEK, Miroslav, 2018)

Sociální adaptace může být obzvláště náročná pro migranty, kteří mohou ve svých nových komunitách čelit jazykovým bariérám, diskriminaci a dalším formám sociálního a ekonomického vyloučení. Sociální adaptace je však také klíčovou složkou úspěšné migrace, protože migrantům umožňuje přístup k sociálním a ekonomickým příležitostem, budování sociálního kapitálu a přispívá k sociálnímu a ekonomickému rozvoji jejich nových komunit.

2.3. Strategie a faktory sociální adaptace

Důležitou podmínkou ovlivňující proces adaptace je minulá zkušenost člověka, strategie adaptačního chování migranta tedy závisí na jeho vnímání života, což do značné míry určuje úspěšnost jeho upevnění v nových podmínkách. Pozitivní postoj k životu v kombinaci s pozitivními očekáváními do budoucna vytváří v procesu adaptace optimistický postoj. Nedostatek aspirací na lepší život, nedůvěra ve vlastní síly svědčí spíše o pesimistickém

postoji k novým životním podmínkám, krajní variantou jsou však indiferentní formy chování spojené s lhostejným až potměšilým postojem k životu.

Úzká sociální adaptace vyžaduje řadu podpůrných systémů a intervencí, včetně jazykového a kulturního školení, sítě sociální podpory, přístupu ke vzdělávacím a školicím programům a politik, které podporují sociální a ekonomické začlenění. Podporou účinné sociální adaptace mohou pomoci zajistit tvůrci politik, aby migranti byli schopni vybudovat úspěšný a plnohodnotný život ve svých nových komunitách a zároveň podporovat sociální soudržnost a hospodářský rozvoj.

Logicky lze předpokládat, že dobrovolná migrace způsobuje jiné strategie adaptace, v nichž důležitou roli hrají cíle migrantů, než způsobuje migrace nedobrovolná. Jak poznamenal Sviridov, mezi těmi, kteří dosahování svých životních cílů spojují především s vlastní cílevědomostí a aktivitou, je podíl adaptovaných více než dvojnásobný (Sviridov, N., 2002). Příkladem takové strategie může být zaměření na maximalizaci příjmu, která zahrnuje hledání dalších zdrojů příjmu pro migranty (například přesčasy, zvyšování počtu členů domácnosti na trhu práce).

V teorii sociální adaptace je známá také další klasifikace, dle Mertonova, která obsahuje pět způsobů (strategií) adaptace lidí. Konkrétně se jedná o následující strategie, které berou v úvahu míru respektování kulturních cílů a institucionálních prostředků k dosažení cílů.

Petrusek (2018) uvádí tyto strategie:

- konformita – spočívá v přijetí a respektování jak kulturních cílů, tak i jim odpovídajících prostředků,
- inovace – odmítnutí institucionalizovaných prostředků k dosahování sociálně přijatelných cílů,
- ritualismus – lpění na institucionálních formách při současném ignorování cílů,
- retreatismus (únik) – jedinci kulturní cíle ignorují, protože na ně neaspírají a jsou jim proto také lhostejné institucionalizované prostředky jejich dosahování,
- rebelie (vzpouza) – odmítnutí cílů i prostředků, současně však také snaha o ustavení nového strukturního řádu společnosti

2.4. Moderní sociální práce s migranty v České republice

Pro souladnou koexistenci migrantů ve společnosti jsou významná integrická ustanovení, je to velice podstatné pro jejich působení v České republice. Velmi důležité je také zaměření se

na osvojení si českého jazyka, jenž je hlavní pro náležité začlenění čerstvě příchozích migrantů do společnosti. Pro migranty je významné, aby bylo uspokojující množství jazykových kurzů pro různé cílové seskupení a podpora dětí s rozdílným mateřským jazykem. To předpokládá hodnotné pracovní postupy a výukové materiály. Kromě toho taktéž podporu vzdělávání pedagogů pro vyučování českého jazyka jako druhého jazyka.

Ve sféře zaměstnanosti je podstatné zabránit zneužívání migrantů a zabezpečit jejich dostačující informovanost a obeznámenost s trhem práce. Zásadní je v tomto ohledu zaměření na sociální a právní poradenství, součástí jsou terénní práce a doprovázení migrantů při vyřizování zaměstnaneckých a ubytovacích služeb na úřadech.

Migranti mají na území České republiky nárok nejen na zaměstnání, ale rovněž na využívání školství, zdravotnictví, sociální pomoci a dalších statků, které slouží celé společnosti. V tomto jim ale brání množství činitelů, zvláště neuspokojivé informace a dorozumívací překážky. Ke zdokonalení češtiny a obeznámenosti v české společnosti je významná podpora pomocí nových povolání, jako jsou interkulturní pracovníci, dvojjazyční odborní pracovníci ve školách nebo tlumočníci ve školství, zdravotnictví, v sociální péči a na úřadech.

Zapojení se migrantů do společnosti se účastní a pomáhá ji spousta účastníků, jsou to internacionální instituce, státní správa, lokální samosprávy a taktéž nevládní instituce.

Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty (2020) zpracovalo přehled podpůrných služeb:

- Právní a sociální konzultace
- Pracovní poradenství a sociální rehabilitace
- Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- Koordinace svépomocných skupin
- Podpora pro mladé migranty
- Podpora vzdělávání a domácího vyučování
- Sociální a zdravotní služby

Významným prvkem moderní práce s migranty je sociální pracovník. Sociální pracovník podporuje migranty absolvovat proces, kdy řeší situace, které on sám nezvládne a častokrát nemůže najít řešení. Příčinou mohou být jazykové a sociokulturní obtíže. V tomto případě je ale pro sociálního pracovníka podstatné neřešit problémy samostatně, ale zároveň s migrantem, pomoci mu. Jestliže tato situace nutnost pomoci nastane, je především důležité obeznámit se

s tím, co klient prožívá, jak vidí svoji situaci, jaké činy již podnikl a z jaké příčiny pomoc vyžaduje. Dále sociální pracovník objasní cizinci jaké možnosti v řešení daného problému má a jaké kroky může aktuálně podstoupit.

Součástí migrace jsou tři základní bariéry. Jedná se o ocitnutí se v jiné zemi. Překonání jazykových zábran a nedorozumění se společností, v níž se aktuálně nacházíme. Jazyková bariéra je jednou z nejzávažnějších překážek, jež je součástí migrace, o významnosti jistých slov je nutné dost přemýšlet a informace jsou častokrát zdeformované. Bariérou jsou také již zavedené zvyky a normy společnosti. Jde například o to, kde se co vyřizuje, co vše je nezbytné hradit, jaké papíry vyplnit na úřadech a také to, jak je správně vyplnit.

Podpůrné sítě pro migranty

Pro cizince je zde možnost, pokud je v kritické situaci, obrátit se na neziskové organizace, které se zabývají podporou právě cizinců nebo se obrátit na státní zařízení. Tato možnost je častokrát cizincům sdělena od dalších cizinců nebo přímo ve státních organizacích, kde jsou letáky, propagující jejich působení. Nestátní organizace umožňují cizincům využití sociálních služeb jako je odborné sociální poradenství, terénní programy a pobytové služby (azylové domy)

Posláním sociálního pracovníka je cizince motivovat, podporovat a na základě jeho schopností a kompetencí ho naučit co největší nezávislosti. Toto platí i v případě, jestliže si cizinec vybere variantu východiska, které je čekat a nic nepodnikat. Sociální pracovník uznává veškerá rozhodnutí daného migranta. (Kulhavá, Lucie, 2015)

Streetwork (terénní práce)

Tato terénní práce se zakládá na tom, že je poskytována v prostředí, v němž se daná osoba aktuálně nalézá. Pro činnost terénního pracovníka s cizinci je podstatné aby uměl jazyk/jazyky seskupení cizinců, s nimiž pracuje. Vědomosti týkající se jazyka jsou důležité pro náležitý postup podpory cizince a pro získání jeho důvěry. Je také velmi důležité znát okolnosti dané země, ze které osoba migruje. Toto je podstatné pro pochopení souhrnného kontextu. U těchto zaměstnanců je taktéž podstatná empatie a pohled na okolnosti očima migranta. Měl by být velmi dobře obeznámen s oblastí pracovního trhu a být dostatečně informovaný o aktuálních zprávách, jež se cizinců při vstupu do země týkají.

Je nutností také počítat s tím, že cizinci mohou být i v situaci, v níž dochází k diskriminaci nebo k porušování pracovního práva. Jestliže tedy mají cizinci dojem, že jsou jejich práva

porušována, je velmi podstatné informovat terénního pracovníka, jenž by měl předávat faktické informace, které se týkají existence v České republice. Terénní pracovník se vyzná ve všech případných službách, které jsou vymezeny pro pomoc cizincům s problémy. (Kvalifikace.mkc, 2014)

Další pomocí pro Ukrajince, kteří migrují, může být webová stránka Ministerstva vnitra České republiky, kde jsou poskytovány veškeré potřebné informace.

Ministerstvo vnitra České republiky (2023) poskytuje tyto informace:

- Seznam Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině
- Ověření platnosti online registrace a prodloužení dočasné ochrany
- Návody k procesu prodloužení ochrany

3. Empirická část

Empirickou část mojí bakalářské práce tvoří kvalitativní výzkumná sonda. Osm polostrukturovaných rozhovorů, vedených s ženami, které odešly z Ukrajiny kvůli válce, je analyzováno pomocí metody prostého výčtu.

Metoda prostého výčtu

Tato metoda poskytuje vlastnosti daného úkazu. Jedná se o to, jak často se tento úkaz objevuje, jak intenzivně atd., metoda je typická tím, že vychází z určitého číselného údaje.

Miovský (2006) uvádí:

Že se jedná o metodu na hranici mezi kvalitativním a kvantitativním přístupem. Jejím prostřednictvím vyjadřujeme vlastnost určitého jevu, který se týká např. toho, jak často se daný jev vyskytl či v jakém poměru výskytu byl k jinému jevu. (s. 222 – 223)

Důležité u této metody je také hodnocení kvality a efektivity. Jako příklad Miovský (2006) uvádí u dvou manažerů. Je zde důležité hodnocení toho, jak kvalitně svou práci vykovávají a také toho jak efektivně ji vykonávají. Pokud tito manažeři ale pracují u dvou odlišných organizací, je zde velká odlišnost, v tom, kolik pracovních činností vykonávají mimo kancelář a počet činností, které vykonávají přímo ve své kanceláři. Jestliže mají tyto pracovní činnosti vztah k úspěšnosti jednotlivých manažerů, je zde nutná kombinace kvalitativních a kvantitativních ukazatelů.

Na základě rozhovorů jsou vytvořeny kategorie, dle otázek, na které participantky odpovídaly. Následně jsou tyto odpovědi shrnuty a jsou zjištěny odlišnosti odpovědí jednotlivých participantek.

Čtenář nalezne v textu i krátké příběhy jednotlivých žen – ty umožňují lépe porozumět tomu, s čím se participantky po příchodu do ČR potýkají, jak probíhala jejich adaptace, jaký mají pohled na tuto situaci po přestěhování do České republiky, jaký mají názor na zvyky v České republice a na mentalitu českého národu. Což bylo hlavním výzkumným cílem.

Při rozhovoru se ženami jsem dbala na to, aby otázky byly položena správně a srozumitelně. Pochopitelně jsem brala ohled i na křehkou psychiku participantek v této nelehké době a vždy před začátkem rozhovoru jsem každé z nich sdělila, že kdyby se necítili komfortně nebo se jich to jakkoliv dotklo, mohou kdykoliv rozhovor ukončit.

Kvalitativní výzkum je specifický nižším počtem dotazovaných. Pro kvalitativní výzkum jsou typické rozhovory, které jsou vedeny osobně. Jedná se o vyhledání respondenta, dle určitých kritérií a následné komunikace mezi dotazovaným a tazatelem. Při kvalitativním výzkumu se daný problém zkoumá do hloubky a více konkrétně nežli u kvantitativního výzkumu. Dále je pro tento výzkum typická tvorba různých teorií.

Stránka WikiKnihovna (2012) uvádí zásady pro tvorbu otázek:

Máme několik zásad pro tvorbu otázek:

- Srozumitelnost otázky – je lepší nepoužívat žádné cizí a odborné výrazy, aby otázce porozuměli všichni respondenti, další problém může nastat u pojmů, které si každý jedinec může vyložit podle svého- jako láska, spravedlnost..
- Jednoznačnost otázky – respondent musí přesně vědět, na co se ho ptáme
- Psychologická přijatelnost otázky – jde o užívání taktních formulací v souvislosti s nepříjemným sdělením a událostmi
- Neverbální projevy – tazatel si musí dávat pozor na své neverbální projevy, které by mohli ovlivnit odpovědi respondenta
- Proč? – je důležité se dobře rozmyslet, než položíme respondentovi otázku „Proč?“ Abychom se nedostali do oblastí, které jsou pro respondenta nepříjemné odhalovat, či úplně mimo náš výzkum.

Survio (2020) uvádí tabulku rozdílů mezi kvalitativním a kvantitativní sběrem dat:

Tabulka 3 – Kvantitativní sběr dat x kvalitativní sběr dat

Kvantitativní sběr dat	Kvalitativní sběr dat
Vzorek respondentů je velký	Stačí málo respondentů
Provádí se pomocí dotazníkových šetření	Provádí se pomocí osobních rozhovorů
Snaží se kvantifikovat výskyt problému	Zkoumá problémy do hloubky
Časově nenáročný	Časově náročný
Dedukce z výsledků	Indukce z výsledků
Statistické zpracování dat	Nestatistické zpracování dat

Zdroj: Survio, 2020

Tuto bakalářskou práci, která se týkala žen migrantek z Ukrajiny v době války, jsem se rozhodla napsat, jelikož to pro mne je a vždy zůstane citlivým tématem. Právě proto jsem si také otevřela vlastní nadační fond s názvem Batel Fond – nadační fond, záměrem tohoto nadačního fondu je život bez násilí (název Bat El – což znamená v překladu z hebrejštiny do českého jazyka “Dcera Boha“). Odkaz na tento nadační fond je zde: <https://batel-fond.com/about-fund/>.

Já sama pochází z Ukrajiny, kde jsem v roce 2000 emigrovala do České republiky, nedá se říct, že bych byla k migraci nucena, ale ve skutečnosti to bylo tak, že jsem z Ukrajiny do České republiky přijela za lepším životem, když už jsem finanční situaci na Ukrajině nezvládala.

Ráda bych tedy sdělila moji osobní zkušenost jako migrantky. U mne se jednalo o přetahování do České republiky kvůli lepšímu zaměstnání. Aktuálně se ale na Ukrajinu vrátit také nemohu, vzhledem k situaci.

Je všeobecně známo, že velká část ukrajinských žen přichází do České republiky za lepší prací a nakonec se zde rozhodli zůstat trvale. Ať už z důvodu financí nebo z důvodu založení rodiny s občanem České republiky.

Já jsem nebyla výjimkou a jako většina ukrajinských žen jsem přijela do České republiky s myšlenkou, že si najdu lépe placenou práci, přivydělám si na živobytí a vrátím se zpátky na Ukrajinu. Proto jsem nechala svou 8 měsíční dceru s manželek, který nebyl zastáncem odjezdu do cizí země a opouštět svoje bydlení na Ukrajině.

Většina žen z Ukrajiny pro svoje děti udělá nemožné. Častokrát převezme i roli muže a stará se o celou svoji rodinu. V momentě, kdy člověk přijede do cizí země, je to jakoby začínal z úplného dna.

„Úspěch ukazuje, jak vysoko si doskočil, když ses odrazil ode dna“ – George Patton

Ačkoliv může být člověk žijící na Ukrajině velmi chytrý a vzdělaný, v cizí zemi většina z nich začíná jako úklidová služba, pomocná síla v restauraci v kuchyni anebo jako pracovníci na poli. Většina má také práci nelegálně anebo jen sezónně.

Není to pouze z důvodu jazykové bariéry ale také kvůli mentalitě a přizpůsobivosti daného člověka. Mentalita hraje velkou roli a je potřeba delší čas, aby se člověk začlenil mezi ostatní a přijmuli ho. Každý člověk má, kromě základních potřeb, potřeby být začleněn do společnosti, ve které se nachází a cítit se potřebný.

Obrázek 1 - Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: Mentem, 2018

Tvůrcem této pyramidy potřeb je Abraham H. Maslow, který ji přesně určil roku 1943. Pyramida je to proto, poněvadž bez uspokojení těch nejpodstatnějších potřeb, jež jsou uvedeny ve spodní části pyramidy, není uskutečnitelné uspokojovat potřeby další, které jsou nad nimi. Abraham Maslow se tedy rozhodl zformovat pyramidu, v níž je 5 hlavních lidských potřeb.

Nejzásadnějšími potřebami, jež jsou uvedeny v posledním řádku pyramidy, jsou potřeby fyziologické, což je kupříkladu spánek, pitný režim, přijímání potravy, to, že dýcháme a také vylučování.

Dále je nad touto potřebou uvedena potřeba bezpečí a jistoty, tato bezpečnost a jistota plyne například ze zaměstnání, jestliže máme jistou práci, máme také jistotu v tom, že naplníme potřeby předchozí a cítíme se bezpečně. Pro někoho je pocit bezpečí zajištěn tím, že má rodinu, kde má jistotu pomoci a cítí se tak bezpečně.

Dále jsou uvedeny potřeby sounáležitosti a lásky. Tato potřeba znamená, že potřebujeme mít citové vztahy, jde kupříkladu o partnera nebo o to, že máme svoji rodinu.

Jako předposlední potřeba je uvedena potřeba uznání a sebeúcty. To znamená, že chceme mít od svého okolí určitý respekt a být za svoji práci oceněni. Pokud budeme úspěšní a bude následovat ocenění za určitou vykonanou činnosti neboli práci, postupně se nám tak zvyšuje naše sebedůvěra.

Jako poslední je na vrcholku pyramidy uvedena potřeba seberealizace. Tato potřeba znamená, že rozvíjíme své nadání a talent, (získané v průběhu života) který následně také realizujeme. (Business Animals, 2018)

Dále hodně záleží na samotné výchově a rozvoji daného člověka, v jakém prostředí se vychovával, jakou má sebedůvěru, jaké má schopnosti v komunikaci, učení, jak se umí přizpůsobit novému prostředí, respektovat dané zákony a zvyky, to vše hraje značnou roli v adaptaci daného člověka.

Některé ženy se adaptují a zůstávají v České republice, i když s tím dříve nepočítali. I přesto, že zde žijí se, ale někteří vracejí zpět na Ukrajinu, jelikož se tam cítí doma.

Vždy když jsem se vracela na Ukrajinu, jsem to brala jako návštěvu a neustále jsem se přesvědčovala o tom, že budoucnost pro mne a mé dítě je v České republice. Tato motivace mi velmi pomohla k osvojení českého jazyka, české kultury a přijetí českých tradic.

Je ale velký rozdíl mezi migrací dobrovolnou a migrací v důsledku války, kdy člověk nemá čas na rozmyšlenou a nemá domov, kam by se mohl vrátit. Zůstává zde tedy otázka, kolik migrantů, kteří utekli před válkou, se plánuje na Ukrajinu vrátit zpět do svého domova.

Přijela jsem do České republiky a velmi dlouho trvalo, než jsem se adaptovala a naučila se český jazyk. Postupem času jsem ale získávala lepší a lepší práci, trvalý pobyt a nakonec jsem dostala české občanství.

Z tohoto důvodu se domnívám, že migrantkám z Ukrajiny velmi rozumím a umím se vcítit do jejich celkové situace, znám jejich slabé i silné stránky. Jsem toho názoru, že každá žena má velkou sílu, zvláště pokud se jedná o ochranu vlastních dětí.

Na začátku horké vlny konfliktu války na Ukrajině jsem se přihlásila na farní charitu Litoměřice jako dobrovolnice a poskytovala poradenskou a zprostředkovatelskou pomoc. Poté se mi tento směr dobrovolnictví stal velmi blízkým, našla jsem si zde mnoho přátel, hodných lidí.

Ženy, které přijely se svými dětmi, některé se svými rodiči se o tuto situaci neprosili, většina z nich měli plnohodnotné rodiny, šťastné děti, které chodily do školy a do školek, své celoživotní majetky, dobré postavení v zaměstnání, dokonce svoje vlastní, velmi dobře fungující podniky, ale bez práva na výběr byli nuceni pro záchranu života upustit Ukrajinu.

Většina z těchto žen se již adaptovala a přijala situaci takovou jaká je, značná část žen se ale s touto situací vyrovnávají velmi těžce, adaptovat se nedokázaly a jen se těší, že válka skončí a ony se budou moci ze dne na den vrátit do svých domovů, ke svým mužům a také ke svým synům. Neskutečná síla těchto žen a pevná vůle k celé situaci mne zaujala a proto jsem se ve své bakalářské práci rozhodla věnovat tomuto tématu více do hloubky.

Svým výzkumem bych ráda zjistila nejdůležitější faktory, které ovlivňují adaptaci žen z Ukrajiny a prožily tak lépe tuto těžkou situaci.

Cíl výzkumné sondy

Hlavním cílem výzkumné sondy je získat podrobný vhled do zkušenosti žen, které se ocitly v krizové situaci, která byla způsobena válkou na Ukrajině a jejich nucenou migrací do České republiky. Dále bylo cílem zjistit, jaké je doopravdy postavení těchto osob na českém pracovním trhu a jakým způsobem obsazují český trh práce. Rozhovory jsou také zaměřeny na průběh procesu adaptace migrantek na život v České republice. Díky rozhovorům bude také zjištěno, jaké je doopravdy postavení těchto osob na českém pracovním trhu a zda bylo pro dotazované po příchodu do České republiky složité sehnat zaměstnání. Dále je také cílem zjistit, zda jsou participantky v České republice celkově spokojeny nebo jim zde něco stále chybí.

Výzkumné otázky zněly

- Jak vypadal proces migrace do České republiky?
- Jak probíhala adaptace participantek na život v ČR?
- Co by participantky ještě potřebovaly, aby mohly v ČR žít?
- Jaké rozdíly vidí participantky mezi Čechy a Ukrajinci?
- Co jim v České republice komplikuje život?
- S kým přicestovaly?
- Jaký pocit mají z lidí v České republice?

3.1. Výběr vzorku participantek

Výběr participantek je záměrný, nenáhodný, kriteriální, což je výběr respondentů podle určitých stanovených kritérií. Kritéria výběru byla následující, muselo se jednat o ženy, které jsou ukrajinské národnosti a přišly do České republiky v důsledku válečného konfliktu, který vyvolalo Rusko. V současné době pobývají na území ČR.

V dnešní době nebylo participantky vůbec těžké najít, válka na Ukrajině stále trvá a proto jsou uprchlíci z Ukrajiny stále v České republice, skoro v každém městě.

Velkou výhodou mi je to, že mluvím ukrajinským jazykem a proto pro mne není náročné komunikovat s ukrajinskými ženami. Některé ženy jsem sháněla náhodně, například v parku, kde jsem se procházela a podle mého uvážení, že by daná žena mohla být z Ukrajiny, jsem ženu oslovila. Že je žena z Ukrajiny jsem posoudila podle toho, že měla vlasy zakryté šátkem se vzorem kytek, což je pro ukrajinské ženy typické. V České republice se tyto šátky na hlavě

skoro vůbec nenosí, já osobně jsem někoho takového za 20 let v Praze nepotkala, aniž by nebyla dotyčná z Ukrajiny. Ženy jsem se následně opatrně a empaticky zeptala jak se má a jak je to dlouho co přijela do České republiky, dále jsem se zeptala na to, zda má vše potřebné k běžnému životu a zda nepotřebuje s něčím pomoci.

Žena si se mnou ochotně povídala, a když jsme se rozpovídaly, zeptala jsem se, zda by mi mohla pomoci s vyplněním dotazníku, který by mohl pomoci nejenom mně. Žena ochotně souhlasila a po vyplnění dotazníku jsme si ještě krátce povídaly dál. Žena mi vyprávěla o svém životě na Ukrajině a v České republice, bylo z ní cítit, že jsem přišla velmi vhod a potřebovala morální podporu. Než jsme se rozloučily, vyměnily jsme si telefonní kontakt, s tím, že pokud by něco potřebovala vyřídit, ať mne neváhá kontaktovat.

Další dvě ženy jsem potkala náhodně, když vycházely z kostela po skončení bohoslužby. Ženy si spolu povídaly ukrajinským jazykem a v ten moment mi bylo jasné, že se jedná o Ukrajinky. Oslovila jsem je ihned ukrajinským jazykem s tím, jak je kostel, ve kterém byly nádherný. Mým úmyslem bylo zjistit, zda jsou ženy opravdu uprchlíci anebo tu žijí dlouhodobě. Po zjištění, že ženy přicestovaly v době války, jsem se jim představila, sdělila jsem jim, že žijí v České republice více než dvacet let a vyjádřila jsem jim své pochopení, vzhledem k jejich situaci. Dále jsem se zeptala, zda bych je mohla pozvat na čaj a zákusek.

Ženy pocházely z různých měst na Ukrajině a zde se seznámily, jelikož byly po příjezdu do České republiky sousedky. Poté co jsme se rozpovídaly, zeptala jsem se žen, zda by jim nevadilo se mnou udělat rozhovor k mé bakalářské práci, který by byl následně přepsán do papírové formy, sdělila jsem jim, že by mi to velice pomohlo a jim možná také. Ženy byly velmi milé a ochotné, souhlasily s poskytnutím potřebných informací o jejich životě. S těmito ženami jsem stále v kontaktu a občas si zavoláme. Většinou volají ony mně s tím, že potřebují s něčím pomoci, případně najít někoho, kdo by jim pomoci mohl.

S dalšími participantkami jsem se seznámila přes moji velmi dobrou kamarádku Marii, která pracuje jako dobrovolnice ve farní Litoměřické Charitě od prvních dnů co začala válka na Ukrajině. Maria má s těmito ženami velmi blízký kontakt a pomáhá jim v komunikaci, zajištění různých věcí na úřadech, u doktorů a s dalšími potřebnými záležitostmi. Mariu mají ženy velmi rády, a proto s potěšením souhlasily s mou návštěvou.

Pro každou ženu jsem zakoupila něco dobrého k jídlu a sladkosti a následně jsme je spolu postupně navštěvovaly.

Každá návštěva se oznamovala s předstihem, jelikož ukrajinské ženy jsou zvyklé být velmi pohostinné a to i přesto, že toho moc nemají sami pro sebe. Další dvě ženy jsem navštívila následující týden, abych měla na schůzku s nimi dostatek času.

Následující tabulka zachycuje tento pestrý vzorek participantek společně s jejich základními údaji, jména respondentů byla pozměněna, vzhledem k anonymitě údajů.

Tabulka 4 – Seznam participantek

Jméno	Věk	Vzdělání	Migrovala s rodinou/bez	Zdravá	Plánuje návrat na Ukrajinu
Olena	51	základní	částečně	hypertenze	ano
Hana	38	vysokoškolské	ano	zdravá	ano
Tajisa	67	Středoškolské	ano	hypertenze	ano
Sara	60	vysokoškolské	částečně	hypertenze	ne
Nina	55	Středoškolské	částečně	hypertenze	ano
Marija	22	Základní	ano	těhotná	ne
Lilija	54	Základní	částečně	hypertenze	ne
Anželika	43	Základní	ano	Gynekologické problémy	ne

Zdroj: Vlastní zpracování

V této tabulce jsou uvedeny jména participantek, dále je uvedený jejich věk a vzdělání. Také je zde uvedeno, zda přijeli s rodinou nebo bez ní, jejich zdravotní stav a to zda plánují návrat na Ukrajinu.

Věk participantek se pohybuje v rozmezí od 22 do 67 let. Nejvíce participantek má základní vzdělání, jedná se o paní Olenu, Mariju, Liliju a Anželiku. Středoškolské vzdělání má paní Tajisa a Nina a jako poslední vzdělání je uvedeno vysokoškolské, které má Hana a Sara. S rodinou migrovali všechny participantky ať už s celou rodinou nebo pouze částečně. Dále je v tabulce uveden zdravotní stav participantek. Paní Olena, Tajisa, Sara, Nina a Lilija mají hypertenzi, paní Hana je zcela zdravá, paní Marija je aktuálně těhotná a paní Anželika má

vážné gynekologické problémy, se kterými by měla zcela určitě co nejdříve navštívit lékaře. Na Ukrajině se s těmito obtížemi léčila, ale v České republice se podle Anžely, prakticky není možné objednat k lékaři. Dalším problémem je, že Anžela není schopna vysvětlit své obtíže. Celkově má pocit, že čeští lékaři nechtějí přijímat cizince. Jako poslední je v tabulce zobrazeno, zda participantky plánují návrat na Ukrajinu. Paní Olena, Hana, Tajisa a Nina návrat na Ukrajinu plánují a paní Sara, Marija, Lilija a Anželika návrat neplánují.

Metodika sběru dat

Zvolenou metodou je polostrukturovaný rozhovor. Scénář rozhovoru byl tvořen z několika zdrojů – vycházela jsem ze své zkušenosti, konzultovala jsem s vedoucí práce a také jsem vycházela z odborné literatury týkající se tématu migrace.

O migraci různého typu se dá dočíst víceméně všude, ale o migraci v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině se teprve v tuto chvíli tvoří materiály, proto jsem vyhledávala co nejčerstvější zdroje a kladla důraz na samotné otázky a odpovědi participantek.

Odpovědi z rozhovorů s participantkami jsou zaznamenány zvukovou formou nahrávání záznamu, následně udělán překlad do češtiny a přepsán do této bakalářské práce. Originální forma rozhovorů je tedy v ukrajinském jazyce. Výsledky z rozhovorů jsou zaznamenány pod jménem, které bylo změněno, vzhledem k anonymitě respondentů.

Portál WikiKnihovna (2012) uvádí, že:

Polostrukturované rozhovory jsou jednou z nejužitečnějších metod sběru dat pro studium široké škály témat týkajících se informačního chování. Je potřeba mít návod pečlivě připravený a pretestovaný. Není to jen zbytečné zdržení, ale jsou to cenné zkušenosti, které pomáhají výzkumníkům ve zdokonalení dovedností týkajících se rozhovorů.

Rozhovor byl rozdělen na dvacet otázek. První část jsou nepochybně osobní informace, pro zjištění důležitých okolností participantek, v jakém momentě války se rozhodly migrovat, jejich život od doby migrace. Další část se věnuje problematice práce a to konkrétně integraci včetně jejich plánů do budoucnosti po skončení doby konfliktu. Také byl dotazník doplněn o řadu otázek, které se dotýkaly různých oblastí migrace a integrace, vzhledem k rodinnému a zdravotnímu stavu respondenta.

Etické aspekty výzkumné sondy

Participantkám studie byl předložen informovaný souhlas, jehož vzor příkládám v příloze číslo 2. Všechna data, která by mohla sloužit k identifikaci žen, byla změněna.

Metoda analýzy dat

Na základě rozhovorů s participantkami byl sepsán vždy konkrétní příběh ženy, který je dále v práci uváděn pod jménem participantky – na jeho základě je možné nahlédnout na motivaci žen a potíže, s nimiž se potýkají. Data jsou dále zpracována metodou prostého výčtu.

3.2. Prezentace výsledků rozhovorů – příběhy participantek

Paní Olena

Paní Olena je postarší žena a matka pěti dětí, které vychovávala celý život sama a jako matka samoživitelka, protože její první bývalý manžel byl psychickým a fyzickým tyranem pro ni i pro její děti a druhý manžel brzy zemřel. Pro Oleny děti byly a jsou největším smyslem jejího života. Matka a už i babička se nevládní vinou ocitla v nepříznivé životní situaci a byla nucena náhle ze dne na den opustit svoji zemi a rodný domov, kde nechala vše, co vytvořila za celý svůj život.

S pomocí Červeného kříže se dostali z nebezpečného místa na hranice a pak různými spoji až do České republiky, kde se pomocí dobrovolníků začali integrovat do nového prostředí. Pro ženu jejího věku to bylo velice náročné, neboť se ocitla ze dne na den v cizím prostředí. Musela se začít učit český jazyk a české zákony ve velmi krátké době, aby si mohla najít práci a mohla se tak postarat o svoji mladou dvacetiletou dceru a vnuče. Proto nemohla dát najevo své skutečné pocity a předstírala, že je vše v pořádku, aby nestresovala budoucí matku.

Olena má dobrou mateřskou intuici a svoji starší dceru poslala do Polska pár dní před válkou, kde aktuálně bydlí také u rodiny, která jim poskytla dočasné bydlení. S pomocí úřadu práce si paní Olena našla práci na poli, kde mohla využít své dlouholeté zkušenosti s prací na poli na Ukrajině v pěstování zeleniny.

Žena se zde snaží být nápomocná a díky práci zapomenout na hrůzy, kterými si musela projít. Olena se ve svých pětapadesáti letech opět stala hlavní živitelkou celé rodiny, vzhledem k tomu, že se její mladší dcera aktuálně stará o její vnuče a nemůže chodit do práce. Žena stále navštěvuje kurzy českého jazyka při každé příležitosti. Díky kurzům tak rozumí češtině o dost lépe nežli před tím, ale obavy z komunikace stále přetrvávají. Aktivně se snaží překročit jazykovou bariéru, aby si zlepšila své postavení a plnohodnotně se začlenila do společnosti. A zároveň tím projevila vděk zemi, která je přijala a poskytla vše potřebné.

Aktuálně matka s dcerou a šestiměsíční vnučkou bydlí v rodinném domě, který jim poskytla paní z úřadu práce, kde si paní Olena vyřizovala první pomoc. Díky pomoci dobrovolníků

i sousedů pokračuje ve své cestě v integraci, aktivně se zapojuje do komunity a osvojuje si i české tradice. Žena se snaží ukázat z té nejlepší stránky a být za vše vděčná, aby se o Ukrajincích v Česku mluvilo lépe.

Olena také neustále myslí na své dva syny kteří uvízli v okupované zóně a na lidi, kteří neměli takové štěstí, aby se jim podařilo uprchnout na bezpečné místo. Olena se snaží být silná před svou dcerou, aby ji nestresovala a aby se její dcera mohla plně věnovat vnučce. Sama by však potřebovala psychologickou pomoc, alespoň si s někým popovídat o tom, jak se sama cítí. Žena stále pevně věří, že se někdy v budoucnu vrátí domů na Ukrajinu a její dva synové zůstanou naživu. Také velmi touží po setkání s celou její rodinou za svým stolem, jak tomu bylo do začátku války. Olena si nicméně uvědomuje, že jejich dům bude nejspíš zničený a nebudou se mít kam vrátit.

Paní Hana

Hana vystudovala Vysokou školu Ekonomickou na Ukrajině. Po celý život pracovala v bance do doby, než začaly nepokoje na Donbasu v roce 2014, poté banku zavřela proruská strana. Hana tak zůstala bez práce a sháněla jakoukoli práci, aby měla nějaký příjem. Do vypuknutí pandemie Covidu 19 pracovala ve směnárně, kde se dostala i na vyšší pozici manažera, ale směnárna následně zkrachovala. Pak si vzdělaná žena našla práci v obchodě s oblečením a obuví – sekond hand a pracovala tam do začátku plnohodnotné války na Ukrajině. Po vypuknutí války se většinu času nacházeli s manželem a dvacetiletým synem v podzemním krytu, ale naneštěstí manžel dostal výzvu a musel v nejbližších dnech nastoupit do armády. Otec a muž se musel se svoji rodinou rozloučit, Hana se dostala do těžké situace, kdy musela rozhodnout, zdali zůstat blízko svého manžela a rodného místa nebo na vlastní pěst odjet do cizí země a tím zajistit bezpečí svého syna.

Po dlouhém přemýšlení a obavách o bezpečí svého syna se rozhodla pro druhou možnost, odjezd na bezpečné místo. Jenže pro Hanu a jejího syna nastala ještě jedna překážka, Hanina matka, která bydlela v jiném městě, odmítala opustit svůj domov a jet s nimi. Po dlouhém přemlouvání a vysvětlování, že bez ni neodjedou a dítě zůstane v nebezpečí, starší paní souhlasila a vydali se spolu na cestu. Vyjet z města bylo velmi nebezpečné, ale Hana byla domluvena s lidmi, kteří byli ochotni je doprovodit, co nejdál od nebezpečí.

Ze začátku rodina využila pomoci bezplatného ubytování a stravy, dále finanční pomoc jako minimální podporu z úřadu práce. Rodina se postupně začala integrovat do společnosti. Hana byla velmi překvapena vstřícností občanů České republiky a solidaritou, která zde panuje. Hana

si aktuálně sehnala neoficiální práci a přivydělává si jako uklízečka, aby jí rychleji utíkaly dny a mohla si přivydělat na vedení domácnosti. Svého dvanáctiletého syna zapsala do školy, kde bylo doporučeno, aby pro lepší integraci opakoval ročník a tím měl šanci dohnat své vrstevníky. Přestože Hana mluví dvěma světovými jazyky a je vystudovanou ekonomkou, je pro ni náročné zde najít stabilní zaměstnání, které by zajistilo dostatečný příjem, aby se stala nezávislou na podpoře.

Po ukončení války by se nejraději i se synem vrátila k manželovi na Ukrajinu, pokud bude kam. Pokud by tuto variantu nebylo možné uskutečnit, zůstala by zde a více by se zaměřila na integraci do společnosti a naučení českého jazyka. Pro případ možného návratu na Ukrajinu, pokud to dovolí situace, bude Hančin syn pokračovat ve studiu na Ukrajinské online škole, aby po návratu nemusel opakovat ročník. Hana by velice uvítala možnost skupinové terapie pro Ukrajince, kde by se lidé mohli spolu setkávat a navzájem si předávat kontakty nebo si povídat o progresech. Také by si zde mohli poskytnout psychologickou podporu, sdílet své zkušenosti a tím se lépe začlenit do společnosti. Hana její rodina je velice vděčná celému týmu dobrovolníků, kteří pomohli a neustále pomáhají nejen její rodině, ale i všem, kteří jsou aktuálně v nouzi.

Paní Tajisa

Tajisa je hrdou vlastenkou v důchodovém věku a matkou dvou dospělých dětí. Starší dcera uprchla pře válkou hned po jejím začátku a integrovala se v České republice, kde aktuálně i pracuje. Paní Tajisa celý život pracovala jako zdravotní sestra. Celkově je zdravá. Zůstala na Ukrajině delší dobu, protože měla těžce nemocného manžela a nepřipadalo v úvahu, že by ho tam nechala samotného. Ale v červenci roku 2022 manžel bohužel zemřel a po jeho pohřbu se Tajisa vydala na cestu za dcerou, která se již v Česku zabydlela a čekala na ni. Pro Tajisu přestěhování nebylo komplikované, protože se o vše podstatné postarala dcera.

Tajisa těžce prožívá, že jejího třicetiletého syna povolali do armády. Bojí se, že by mohl být zraněn nebo by mohl přijít o život, protože není schopen jakéhokoliv násilí. Tajisa ovládá latinu a částečně anglický jazyk, ale tyto jazyky ji nepomáhají při komunikaci v malém městečku. Ale když se potřebuje domluvit, dokáže to díky empatii ostatních i mimikou a řečí těla. Je moc ráda, že Češi se snaží jí rozumět a pomáhat. Nemyslí si, že potřebuje umět česky, jelikož věří, že se brzy vrátí na Ukrajinu, hned jakmile skončí válka.

Za největší pomoc a podporu považuje dobrovolnici Marii, která je vždy ochotná a často využívá jejího doprovodu při návštěvách lékařů. Podle Tajisy totiž lékaři nemají tak

velkou snahu rozumět, pokud člověk nemluví česky. Z poskytované podpory Tajisa využila bezplatné bydlení, potravinovou pomoc a finanční podporu. Moc si váží pomoci Charity a všech, kteří se na ni podílí. Tajisa opravdu postrádá psychologickou podporu, možnost si s někým povídat. Touží po blízkosti příbuzných, kteří zůstali na Ukrajině a moc ji chybí. Uvítala by psychologickou pomoc v rámci skupinové terapie a možné také ruční práce nebo vaření. Obecně aktivity, na kterých by si účastníci mohli předávat zkušenosti a vzájemně se podporovat.

Tajisu překvapila ochota a vstřícnost českého národa, v podpoře ukrajinských uprchlíků. Jako komplikaci vnímá pouze objednání u lékaře, vzhledem k tomu, že je v důchodu nemá starosti s hledáním práce. Pro ženu jejího věku je integrace velice komplikovaná, zvláště když vezmeme v potaz okolnosti, za kterých byla nucena se vzdálit od svého rodného domova a od blízkých lidí. Velice ji chybí možnost mluvit ve svém rodném jazyce s celou svojí rodinou. Věří, že se toho dočká a že vše bude jako dříve. Obzvláště, že se bude moci setkat se svým milovaným synem.

Paní Anžela

Anžela se rozhodla emigrovat v dubnu roku 2022. Cesta byla složitá, musela se domluvit se speciálními převaděči, kteří jim nejprve umožnili přesun z nebezpečného místa na západ Ukrajiny, a poté díky dobrovolníkům odjela se synem do Česka, kde na ni čekala kamarádka, která přijela do České republiky už na začátku války. Její desetiletý syn navštěvuje českou školu a je velmi spokojený. Některé děti mu aktivně pomáhají a snaží se mu rozumět, za což je Anžela vděčná. Váží si také paní učitelky, která synovi poskytuje psychickou podporu a snaží se mu porozumět.

Anžela na tom po zdravotní stránce není nejlépe, na Ukrajině se léčila s gynekologickými obtížemi a měla by v léčbě pokračovat, ale v České republice se podle Anžely, prakticky není možné objednat k lékaři. Dalším problémem je, že Anžela není schopna vysvětlit své obtíže. Celkově má pocit, že čeští lékaři nechtějí přijímat cizince. V tomto ohledu je ji podporou dobrovolnice Marie, jenže Anžele je nepříjemné a stydí se ji pokaždé obtěžovat se svými problémy.

Rozdíl mezi Čechy a Ukrajinci nevnímá. Je mile překvapena krásou architektury, českých měst a čistých okrajů silnic. Z nabízené pomoci Anžela využila poskytnutí střechy nad hlavou, což považuje za nejdůležitější. Dále také využila dary oblečení a obuvi, potraviny od Charity

a od lidí a také finanční pomoc od banky a úřadu práce. Aktuálně by však nejvíce pomohlo zaměstnání, díky kterému by se zlepšila její ekonomická situace i výhled do budoucnosti.

Anžela děkuje českému národu za vstřícnost a podporu. Také se moc omlouvá za to, že sem museli utéct a ztížili zde život. Na Ukrajinu se Anžela vrátit neplánuje, protože chce lepší život pro jejího syna a bude hledat cestu jak zde zůstat.

Paní Lilija

Lilija neodjela z Ukrajiny hned na začátku války, protože nevěřila, že vypukne skutečná válka. V dubnu 2022 už však bylo všem jasné, že válka nebude pouze krátkodobá záležitost a v jejich městě nebylo možné zůstat, protože i civilní obyvatelstvo bylo v ohrožení, se svou sestrou a synem se tak Lilija rozhodla přijet do České republiky. Lilija nemá žádné vzdělání a na Ukrajině pracovala jako prodavačka. Také bohužel neumí český ani anglický jazyk, proto se jí i špatně shání práce. V Česku tak pracuje nelegálně na skladě, kde třídí brambory. Velice ji mrzí, že se dostatečně nevěnovala anglickému jazyku, neboť by jí aktuálně zajistil lepší pracovní pozici. Lilija nemá děti, ale má dvě sestry a tři synovce, které má moc ráda a zvláště nejmladšího desetiletého, který přicestoval s ní a jeho matkou.

Zdraví má celkově v pořádku, má hypertonii, ale tu nepovažuje jako nemoc, ale říká, že by si měla nechat vyšetřit štítnou žlázu. Z těžké práce a chladného prostředí jí začínají bolet záda a ledviny. K lékaři nejde, protože to je pro ni moc složité se k němu objednat a je to velmi zdouhavý proces na několik návštěv, ne jako na Ukrajině, kde je možné využít všechny specialisty v jeden den. Zároveň Lilija zdravotní problémy aktuálně neřeší z obavy ze ztráty zaměstnání, protože část vydělaných peněz posílá její starší sestře, která zůstala na Ukrajině, protože se rozhodla, že chce být na blízku svým synům, kteří nemohou opustit zemi.

Lilija nevnímá rozdíly mezi povahou Čechů a Ukrajinců, ale je překvapena jak je český národ vstřícný, empatický a není lhostejný k cizímu neštěstí. Po příchodu do České republiky využila Lilija potravinovou pomoc, pomoc s bydlením a peněžitou pomoc. Peněžitá pomoc pro ni byla nezbytná, jelikož si za peníze může pořídit vše potřebné. Zda se vrátí na Ukrajinu, si není jistá, záležet bude na tom, zda se bude mít kam vrátit.

Paní Nina

Nina 55 let, žena v důchodu, do České republiky přicestovala v druhé polovině března roku 2022 poté, co strávila více než měsíc v podzemním krytu. Dále už to nešlo vydržet, jelikož stav, ve kterém se nacházeli kromě strachu a ohrožení jejího života a života jejích blízkých se

zhoršovat stav psychický. Nejvíce se bála, jako většina matek, o svoje potomky. V okamžiku, kdy se naskytl možnost vycestovat, dala se na cestu s manželem, dcerou a vnučkou. Chtěli utéct co nejdále od té hrůzy, kterou zažívali ve dne i v noci, z tohoto důvodu se vydali do České republiky. Nina by se ráda zapojila do pracovního procesu, aby se nějak zaměstnala a také neobtěžovala český systém, snažila se sehnat práci, dostala nabídku práce na poli, ale tu vzhledem k jejímu věku nakonec odmítla.

Na kurzy českého jazyka Nina přestala chodit, protože to pro ni nebylo dostačující a správně nastavené. Probírala se tam spíše všeobecná témata, nikoliv standardní a zásadní určená pro začátečníky, co člověk potřebuje. Nina se aktuálně zkouší naučit český jazyk sama přes internet, ale internet je bohužel velmi pomalý a jde to velmi těžko. Aby si ho platila sama, to je hluboce za čárou jejího rozpočtu.

Nina je hypertonik, díky dobrovolníkům, kteří mluví ukrajinsky a česky, konkrétně Marie, která se o ně stará nejvíce, má o léky postaráno. Nina se s Čechy setkává minimálně, a proto se chová stejně jako na Ukrajině a nemůže posoudit rozdíl mezi Čechy a Ukrajinci jako takový. Vzhledem k tomu, jak se o její rodinu ale Češi starají, je pro ni Český národ vstřícný a má srdce na správném místě.

Velice ji překvapil, jaká pravidla zde panují mezi lidmi navzájem v ohleduplnosti, vstřícnosti jednoho k druhému, obzvláště ji překvapilo dodržování dopravních značek na silnicích, řidiči, kteří zastavují na červenou, pouštějí chodce projít nebo že na sebe řidiči navzájem netroubí. Na ukrajinských silnicích to tak nefunguje, dle slov Niny. Také ocenila architekturu, která je podle ní velmi zajímavá.

Problematickou je pro Ninu jazyková bariéra, je to velmi těžké, pokud se člověk nedokáže domluvit. Prvotní pomoc rodina obdržela již na hranicích Ukrajiny s Polskem, kde jim dobrovolníci poskytli teplý čaj a dali jim najíst. Také si mohli vyprat oblečení a obuv, což velmi uvítali, jelikož si z domova nestihli vzít ani nezbytné doklady, kromě ukrajinského pasu. Co bylo nejvíce užitečné, Nina nedokáže posoudit, protože měli nouzi o vše z toho, co jim bylo poskytnuto. Na otázku, co jí ještě chybí, Nina s humorem odpověděla, že její auto, které si nemohla vzít s sebou, jelikož vlastní dopravou se nebylo možné dostat přes kontrolní místa s vojáky. Nina se na Ukrajinu plánuje rozhodně vrátit, ale její manžel je kategoricky proti a existuje hrozba, že dlouholetá rodina se tedy rozpadne.

Paní Sara

Sára 60 let, je v důchodu podle počtu odpracovaných let. Pochází z města Lišičansk, opustila Ukrajinu až ve chvíli, kdy bylo jisté, že začala skutečná válka. Do České republiky přijela spolu se svým manželem, dcerou a dvěma vnoučaty. Rodina si nevybírala, kam má utéct, ale jela na vlastní pěst a podle toho, kde mohli sehnat volná místa v dopravě.

Na Ukrajině Sara pracovala jako rádio elektromechanik na vedoucí pozici. V České republice by si ráda sehnala práci, aby si sama mohla platit nájem a potraviny, ale kvůli věku a kvůli jazykové bariéře to prakticky není možné. Aktuální hodně času tráví s vnoučaty, jezdí za nimi do jiného města. Na znalosti českého jazyka pečlivě pracuje, chodí na hodiny nabízené Charitou, další jazyky nezná kromě ruského a ukrajinského, které ji nejsou příliš nápomocné.

Podle paní Sary, je velký rozdíl mezi českými a ukrajinskými lidmi. Jako příklad uvádí, že lidé v Čechách jsou vstřícnější, laskavější, a kultura je na vyšší úrovni. Sama Sara v chování ani v ničem jiném u sebe nic měnit nemusela, ale bere to tak, že když je člověk na návštěvě tak se tak i musí chovat, přizpůsobit se ctít obyčeje a zákony toho místa, kde se nachází. Ale chovat se slušně by měl člověk všude.

Sara je překvapena ze spousty věcí. Jako jednu z nejproblematictějších věcí Sára vnímá náročnost vyřizování různých záležitostí. Například na poště jsou pracovníci velmi neochotní a nechtějí člověku rozumět, v bance je potřeba strávit spoustu času a spoustu podepisování papírů, aby si člověk zřídil běžný účet, na což na Ukrajině stačí jenom občanský průkaz a vše je vyřízeno do půl hodiny.

Dalším příkladem je objednávání termínu u mobilního operátora pro vyřízení drobnosti jako je získání informace ohledně neomezeného internetu, na Ukrajině pro tento úkon stačí nahlásit své telefonní číslo a na počkání se Vám budou věnovat.

Objednání k lékaři Sara považuje za prakticky nemožné, a pokud se to podaří, tak zde jsou nesmyslně dlouhé čekací lhůty. Saru příjemně překvapil český systém hromadné dopravy, ve kterém je obvyklé dodržování jízdních řádů, a čekací doby na většinu spojů jsou krátké, i když dopravní prostředek není obsazený. Na Ukrajině by se čekalo i 24 hodin, dokud by nedošlo k naplnění obsazenosti dopravního prostředku.

Sára by ocenila silnější internet, který by mohla i s rodinou využít na vzdělání nebo zjištění nezbytných informací, a integrovat se tak lépe do společnosti, sama si to však nemůže dovolit vzhledem k nedostatku finančních prostředků.

V místní hospodě se Sara pokoušela o zařízení pravidelných setkání s českými důchodci, kteří hospodu navštěvují, aby se Ukrajinci mohli lépe integrovat. Nicméně o takovou aktivitu nebyl z jejich strany zájem, což jí moc mrzelo. Sara velice trpí, tím, že si nemá s kým popovídat o samotě. Aby ji někdo vyslechl a aby někomu mohla říct to, co nemůže říct manželovi a dceři.

Po skončení války se Sara na Ukrajinu vrátit neplánuje, protože oblast, ze které pochází, byla dlouhodobě těžce poškozená a zaminovaná a bude to tam nebezpečné ještě dlouhou dobu po. Uvědomuje si, že renovace města a celé Ukrajiny by trvala minimálně 20 let a obává se, že toho by se již nemusela dožít. Proto raději zůstane s rodinou tady a budou žádat o azyl.

Sara by velice ocenila nějaký kroužek pro ženy, aby ji utíkal čas, anebo nějakou práci na doma. Sara zdůrazňuje a oceňuje pomoc dobrovolníků, kteří mluví jak česky, tak i ukrajinsky, kteří byli vždy ve všem nápomocní. Z poskytované pomoci využila bezplatného bydlení, ošacení, potravinovou a finanční pomoc, za což všem srdečně děkuje.

Paní Marija

Marija je velmi mladá a už je matkou dvou dětí a třetí dítě čeká. Marija se rozhodla odjet do Česka ihned po vypuknutí války. S Marijí také přijela její matka, které je 44 let a její čtrnáctiletý bratr. Matka Mariji pomáhá s dětmi a Marije může pracovat. Od prvních dnů po příjezdu začala pracovat jako servírka a i díky tomu se dobře naučila česky. Na začátku využívala hodně angličtinu, která ji pomohla si brzy najít práci.

Jakmile zaměstnavatel zjistil, že je Marije těhotná, nedovolil ji chodit do práce, přivydělává si tedy neoficiálně úklidy, v této době jí pak děti hlídá matka. Ve svých 23 letech se stala hlavní živitelkou rodiny, kdy zabezpečuje příjem nejen pro své děti ale i pro svou matku a svého bratra. Marijin syn navštěvuje školku, protože je předškolákem a moc se mu tady líbí. Jako největší problém Marija vnímá objednání se a návštěvu lékaře, chápe to jako nezájem lékařů o cizince a zvláště ty, kteří přijeli jako migranti.

Příjemně ji překvapila česká kultura, slušnost a vstřícnost Čechů a také to, jak štědře je Ukrajincům pomáháno. Marija si všímá rozdílů v mentalitě Čechů a Ukrajinců. Češi jsou, na rozdíl od Ukrajinců klidnější a slušnější. Dokonce si uvědomila, že i ona sama se chová jinak, protože se nemusí bát chodit svobodně a bezpečně po ulicích, což na Ukrajině nebylo možné.

Po příjezdu do České republiky Mariji opravdu pomohlo nalezení práce, mohla tak pronajmout byt, ve kterém v současnosti bydlí její matka, bratr, i její děti. Sama Marie se

odstěhovala do centra Charity, protože pronajatý byt je malý a pro budoucí miminko by nebyl vhodný, i proto že po narození miminka bude potřebovat pomoc od samotné Charity. Marija je zde v ČR celkově spokojená a na Ukrajinu se vracet neplánuje a chce se začlenit do života v Čechách.

3.3. Vyhodnocení výsledků pomocí metody prostého výčtu a výsledná doporučení

Velice viditelný je rozdíl mezi respondenty, kteří migrovali sami oproti těm, kteří migrovali s celou rodinou. Na základě rozhovorů při výběru respondentů, bylo zjištěno, že značná část dotazovaných participantů se rozhodlo odjet na základě doporučení buď svých kamarádů, nebo někoho z rodiny, kdo se již přestěhoval z důvodu války nebo ke svým přátelům a rodinám, které zde pobývají delší dobu. Většina participantek očekává konec války a chtějí se vrátit zpět do svých domovů a ke svým rodinám. Značná část participantek toto ale bere jako svoji jedinečnou životní příležitost a válka jim napomohla k tomu, aby se dostali do jiné země za lepším životem. Návrat zpátky tedy naplánují. Některé z participantek nevyklučují pokračování migraci do jiných států jako je Německo a Francie. Českou republiku využili jako přechodný pobyt tu dobu, než najdou další možnosti v pokračování své cesty.

Vyhodnocení výsledků dle jednotlivých otázek

Jako první byl uveden dotaz na jméno respondentů.

Celkem se rozhovorů zúčastnilo 8 participantek. Jména jednotlivých participantek byla vzhledem k anonymitě změněna. Rozhovoru se zúčastnila paní Olena, Hana, Tajisa, Sara, Nina, Marija, Lilija a Anželika.

Dále byl uveden dotaz na věk respondenta.

Věk participantek je v rozmezí 22 let – 67 let.

Medián je po seřazení čísel a vydělení dvěma dvou prostředních hodnot 54,5. Vzhledem k rozdílným číslům je sada čísel multimodální, není zde žádné číslo více jak jedenkrát. Průměrný věk je po sečtení všech čísel a vydělení počtem věků (8) celkem 48,75.

Třetí dotaz rozhovoru se týkal přicestování do České republiky, konkrétně kdy v průběhu války se respondent dostal do České republiky. Jedná se rok 2022.

Paní Tajisa se rozhodla odjet do České republiky v sedmém měsíci. Paní Sara se rozhodla odjet v březnu. Paní Olena koncem února. Paní Nina v druhé polovině března. Paní Lilija v dubnu. Paní Hana na konci března. Paní Anžela v dubnu a paní Marija na konci února.

Dle odpovědí participantek je nejčastějším měsícem, kdy participantky přicestovali do České republiky, březen, tedy bezprostředně po začátku ruské agresivní invaze.

Dalším dotazem je, zda respondent přicestoval s rodinou, pokud rodinu má.

Paní Tajisa přijela sama. Paní Sara přicestovala a manželem, dcerou a dvěma vnoučaty. Paní Olena s mladší dcerou. Paní Nina s manželem, dcerou a vnučkou. Paní Lilija přicestovala se synovcem a sestrou. Paní Hana se synem a svoji matkou. Paní Anžela se synem a paní Marija přicestovala se synem, dcerou, matkou a bratrem.

Z rozhovorů tedy vyplývá, že většina participantek přicestovala se svoji rodinou. Pouze paní Tajisa přicestovala samostatně.

Pátý dotaz rozhovoru, byl zaměřen na vzdělání respondenta a jeho zaměstnání na Ukrajině.

Tajisa pracovala celý život jako zdravotní sestra, aktuálně je již v důchodu. Sara je radioelektro mechanik a pracovala jako vedoucí. Paní Olena má střední vzdělání a pracovala jako malíř, stavebník. Následně pracovala jako vedoucí na polích. Nina pracovala jako operátorka, aktuálně jev důchodu. Lilija má střední školu a pracovala jako prodavačka. Paní Hana má vystudovaný titul Ing. v ekonomii a pracovala v různých bankách. Paní Anžela má střední školu a pracovala jako pokladní, Marija má také střední školu a pracovala pouze, aby si přivydělala.

Šestý dotaz se týkal otázky, zda mají respondenti aktuálně v České republice zaměstnání.

Tajisa žádné nemá. Sara také nepracuje. Olena se připravuje k nástupu do práce na poli. Paní Nina nepracuje. Lilija třídí nelegálně brambory na skladě. Hana neoficiálně uklízí a myje okna. Anžela nemůže sehnat práci a paní Marija si přivydělává úklidem.

Většina participantek nemá tedy aktuálně v České republice žádné zaměstnání. Vzhledem k odpovědím je pro participantky velice těžké zaměstnání sehnat, mají pocit, že je zaměstnavatelé ve svých společnostech nechtějí, což je demotivující. Pár z participantek, které si práci našly, ale pracují nelegálně. Paní Hana neoficiálně uklízí a myje okna a paní Lilija třídí na skladě nelegálně brambory. Práce je pro tyto participantky velice důležitá a většina z nich má velký zájem si zaměstnání najít aby mohly být soběstačné a nemuseli se

“prosit“ o finanční pomoc. Také by jim to dodalo sebedůvěru, jelikož by se tak o sebe mohly samy postarat a zaopatřit svoji rodinu, kterou zde mají.

Dále byl dotaz zaměřen na znalost cizího jazyka, jeho úrovni znalosti a jak znalost pomáhá v komunikaci.

Tajisa zná jak ruský, ukrajinský, trochu anglický a rozumí českému jazyku. Domluvit se zde ale nedokáže. Sara zná jazyk ruský a ukrajinský, česky se teprve učí. Olena zná jazyk ruský a ukrajinský, česky pouze rozumí. Nina zná také pouze jazyk ukrajinský a ruský. Lilija zná také jazyk ruský a ukrajinský. Hana zná anglický, ruský, ale nedomluví se zde. Anžela neumí žádný cizí jazyk a Marija umí česky a trochu anglicky. V Česku se tedy dorozumí.

Z rozhovorů vychází, že se většina participantek v České republice česky nedomluví, bylo by vhodné založení více kurzů českého jazyka, který by byl veden od základních potřebných slov, aby se zde participantky lépe domluvily.

Osmý dotaz se týkal počtu dětí respondentů a toho jak se jim daří ve škole/školce.

Tajisa má děti dvě a obě jsou již dospělé. Sara zde má pouze vnoučata, která se zde mají dobře. Olena má zde dceru, která pečuje o svoje dítě. Nina má celkem tři dospělé děti. Přijela ale pouze se svojí nejmladší dcerou, které se zde daří velmi dobře. Chodí do školky a vypadá to, že zde půjde také do školy. Lilija má zde svého synovce, který chodí do školky, kde se velmi rychle naučil český jazyk a chodí tam velmi rád. Hana má zde syna, který chodí do školy, kde se mu daří velmi dobře. Anžela má zde také syna, který chodí do školy. Ve škole je spokojen. Marija má zde také syna, který chodí do školky, vždy se tam moc těší. Dále má dceru, která ještě do školky nechodí, jelikož jí nejsou tři roky.

Většinou tedy participantky zde děti mají a celkově jsou děti ve škole/školce velmi spokojeni.

Devátá otázka rozhovoru se týká zdraví respondentů.

Tajisa má vysoký tlak, ale jinak je zdravá. Sara má také vysoký tlak jinak je v pořádku. Olena má hypertenzi, jinak v pořádku. Nina má hypertonií, jinak zdravá. Lilija je zdravá, pouze vysoký krevní tlak. Hana je aktuálně zdravá. Anžela má zdraví velmi špatné. Jedná se o gynekologické potíže a Marija je zcela zdravá.

Většina participantek nemá závažné potíže. Pouze Anžela má zdraví velmi špatné.

Další otázka se týkala, rozdílů mezi lidmi na Ukrajině a v České republice.

Tajisa vidí obrovský rozdíl, na Ukrajině se cítí více přijata. Sara vnímá jako rozdíl životní úroveň a místní medicínu, zde je velmi obtížné objednat se k lékaři a trvá to dlouho. Olena žádný veliký rozdíl nevnímá. Nina rozdíl také nevidí. Lilija žádný také nevidí. Hana vnímá veliký rozdíl v mentalitě lidí, lidé jsou zde vstřícnější. Anžela žádný rozdíl nevnímá a Marija vidí velký rozdíl v mentalitě lidí stejně tak jako Hana.

U této otázky polovina respondentů rozdíl vnímá a polovina žádný nevnímá. U paní Tajisy se jedná o pocit začlenění do společnosti. Na Ukrajině se cítí lidmi více přijata, plyne to z jazykové bariéry a dalších případných okolností. Rozdíly jsou zde uvedeny také v jednání s lékaři, jelikož na Ukrajině není problém se během jednoho dne objednat k jakýmkoliv specialistům, ale zde je to pro participantky velmi náročné, cítí také neochotu lékařů je přijmout. Hana a Marija uvádí jako rozdíl to, že zde jim lidé připadají vstřícnější nežli na Ukrajině.

Jedenáctá otázka se týkala dotazu, zda museli respondenti něco změnit v České republice.

Tajisa nemusela nic měnit. Sara se přizpůsobila zdejšími zákonům. Olena se také přizpůsobila zdejšími zákonům a chová se podle nich. Nina nic neměnila. Lilija také nic měnit nemusela. Hana nic neměnila. Anžela také nic neměnila a Marija změnila své chování k lepšímu, je milejší a také vstřícnější.

Z rozhovorů plyne, že většina participantek nic zásadního po příjezdu do České republiky měnit nemusela. Při změně prostředí je pro začlenění do společnosti důležité přijmout místní zvyky, místní kulturu a celkové prostředí.

Dvanáctá otázka byla zaměřena na problematiku okolností po příjezdu do České republiky.

Tajisa vnímá problém v komunikaci. Sara vnímá problém ve zdejších poskytovaných službách, například problém objednat se k lékaři. Olena se zde občas cítí nekomfortně vzhledem k pohledu lidí na Ukrajině, také vidí problém v jazykové bariéře. Nina žádný problém nevnímá. Lilija vnímá problém v komunikaci s doktory, obtížnost objednání se. Hana vidí problém v jazykové bariéře. Anžela v jazykové bariéře a Marija žádný problém nevnímá.

Problém mají participantky nejvíce v jazykové bariéře, poskytovaných službách a objednání se k lékaři.

Dále je otázka zaměřená na kladné okolnosti po příjezdu do České republiky.

Tajisa vidí kladně přístup a vstřícnost lidí. Sara vidí kladně také vstřícnost lidí. Olena také vstřícnost lidí na úřadu práce a jeho zaměstnanců. Nina také slušnost, vstřícnost a pomoc lidí. Lilija hodnotí kladně chování lidí a jejich pomoc. Hana hodnotí kladně také přístup a pomoc lidí. Anžela kladně vidí vstřícnost občanů a Marija hodnotí kladně klima.

Většina participantek tedy hodnotí kladně vstřícnost a ochotu pomoci lidí v České republice.

Čtrnáctá otázka je zaměřena na to, zda respondenty po příjezdu něco (pozitivně/negativně) překvapilo.

Tajisu nic nepřekvapilo. Sara vnímá jako překvapivou úroveň života a krása měst. Olenu překvapila ochota lidí na úřadu práce. Ninu překvapilo, že zde řidiči řídí auta podle určitých pravidel, pozitivně ji tedy překvapila slušnost řidičů a také česká architektura. Liliju nic zásadního nepřekvapilo. Hanu velmi mile překvapila slušnost lidí, jak již zmiňovala v předchozí otázce. Anželu překvapila krása a architektura Prahy a Mariju negativně překvapilo, jak je zde obtížná komunikace s lékařem. Pozitivně ji naopak překvapila vstřícnost lidí.

Většina participantek byla po příjezdu do České republiky pozitivně překvapena a to úrovní zdejšího života, krásou místních měst, ochotou lidí, dodržováním pravidel řidičů na silnicích, a architekturou.

Šestnáctá otázka se týká toho, jakou pomoc respondenti po příjezdu využili.

Tajisa využila bezplatné bydlení a pomoc, která se týkala poskytnutí jídla. Sara využila bydlení a finanční podporu. Olena využila pomoc ve formě potravin a také daru kuchyně, kde mohli vařit od církve. Nina využila také pomoc ve formě potravin, oblečení, obuvi a peněžitou pomoc. Lilija využila pomoc ve formě bydlení, jídla a financí. Hana využila také bezplatné bydlení, jídlo a peněžitou pomoc. Anžela také využila bydlení, jídlo, finanční pomoc a ošacení a Marija také bydlení, jídlo a finanční pomoc.

Většina participantek pomoc tedy využila. Nejčastěji se jednalo o bezplatné bydlení a jídlo.

Prvotní pomoc, která byla nejnnutnější, dostaly participantky na hranicích Polska s Ukrajinou od dobrovolníků a různých organizací. Uprchlíci si zde mohli nabídnout po dlouhé cestě teplý čaj, polévku a jídlo. Mezi nimi byli také ti, kteří měli velmi náročnou cestu a cestovali sedm dnů vkuse bez sprchy a převléknutí se. Na cestách byly zácpy a každý z nich se chtěl dostat

z Ukrajiny co nejdále do bezpečného místa. Na hranicích byly stánky s jídlem, pitím a ošacením, kde si každý mohl vzít to, co potřeboval.

Poté dobrovolníci nabízeli uprchlíkům, že je odvezou do volného ubytování nebo na adresu, kterou si sami zvolí. Lidé byli velmi opatrní, jelikož ne všichni dobrovolníci byli poctiví dobrovolníci. Například ukrajinští Romové se představovali jako dobrovolníci a byly také případy, kdy uprchlíky okradli i o to málo, co s sebou měli. Tato informace se šířila a lidé si dávali velký pozor, s kým nasednou do auta. Pokud to bylo možné, raději jezdili autobusem.

Někteří lidé měli už předem domluvené ubytování, jeli například k příbuzným nebo ke kamarádům, kteří již byli v České republice. Také jim bylo poskytováno ubytování od hotelů, od státu nebo od jiných lidí, kteří nabízeli své volné byty nebo domy. Poté jim bylo nabídnuto jídlo od lidí, kteří ho přinášeli, od dobrovolníků nebo od majitelů hotelu, ve kterých byli ubytováni, dále také od místního kostela a charity.

Další okamžitá pomoc, byla ve formě finanční a byla poskytnuta jednorázově od banky ČSOB, kde si lidé přišli založit účet, na který okamžitě přišla platba 2 500,- Kč. Tato platba přišla na každý založený účet na osobu.

Lidé také mohli přijít na cizineckou policii, vyčkat řadu a dostat na každého 5 000,- Kč. Tato pomoc se dostávala velmi těžko, jelikož řada byla velmi dlouhá. Člověk zde mohl stát od 6 hodin rána do konce pracovní doby a stejně se na řadu dostat ani nemusel. Tato pomoc byla také zneužívána od ukrajinských občanů v České republice, kteří nebyli uprchlíci a byli zde delší dobu, a proto například matka s malým dítětem nemusela tuto finanční pomoc vůbec dostat, vzhledem k zneužívání pomoci.

V průběhu času stát a úřady práce řešili rozdělování minimální peněžité dávky pro každou osobu včetně dětí, kde se jedinec musel přes úřad práce zaregistrovat a následně tuto minimální dávku dostat na každou osobu, včetně dítěte. Po registraci měli do 30 dnů peníze na účtu. Také využili pomoc od potravinových bank, poradenství, podporu a také nabídky kurzů českého jazyka od nestátních organizací.

Další otázka byla zaměřena na to, co z nabízené pomoci respondent považoval za nejužitečnější.

Tajisa považovala za nejužitečnější bydlení a jídlo. Sara bydlení. Olena také bydlení. Nina bydlení a jídlo. Lilija peněžitou pomoc. Hana bydlení. Anžela rovněž bydlení a Marija práce a bydlení.

Většina respondentů považuje tedy za nejužitečnější poskytnutí bydlení.

Otázka sedmnáct se týká toho, zda respondentům nějaká oblast podpory ještě chybí a co by případně ještě potřebovali.

Taji se chybí povídání si s někým ukrajinským jazykem, psychologická podpora v komunikaci nebo povídání si s blízkými. Sara by potřebovala zavedení výkonnějšího internetu a psychologickou pomoc. Oleně chybí její děti pohromadě a někdo komu by se mohla svěřit. Nině žádná oblast podpory neschází. Lilija by potřebovala vyšetření u doktora. Hana vnímá nedostatek technických věcí, jako například teplá voda. Anžela by velmi potřebovala práci a Marija by uvítala lepší dostupnost lékařské péče.

Většině respondentů nějaká oblast podpory schází.

Dále je otázka týkající se toho, co respondentům komplikovalo/komplikuje život.

Tajisa vnímá komplikaci v komunikaci. Sara ji vnímá v opuštění svého bývalého života na Ukrajině. Nina vidí komplikaci ve znalosti českého jazyka, tedy v komunikaci. Olena vnímá také jazykovou bariéru jako komplikaci. Lilija nic jako komplikaci nevnímá. Hana komplikaci vidí také v jazykové bariéře. Anžela taktéž komunikaci a Marija nic jako komplikaci nevnímá.

Většina respondentů vnímá jako komplikaci jazykovou bariéru.

Předposlední otázka rozhovoru je zaměřena na to, zda respondent plánuje návrat na Ukrajinu a pokud ne jaké jsou jeho plány do budoucna.

Tajisa návrat plánuje, jen prozatím nevím kdy. Sara návrat neplánuje. Bude prosit o politický azyl, aby zde mohla zůstat. Nina návrat plánuje. Olena návrat plánuje, pokud skončí válka. Lilija není ještě rozhodnuta. Hana návrat plánuje, pokud bude kam, pokud ne, bude se učit aktivně česky a snažit se zde zabydlet. Anžela návrat neplánuje, chce zůstat zde a hledat možnosti a Marija také návrat neplánuje. Bude si hledat práci a způsob, jak se zde usadit.

Z rozhovorů vyplývá, že většina respondentů návrat na Ukrajinu v budoucnu plánuje.

Poslední otázka se týká dotazu, zda je něco důležitého co respondent chce říci, ale dotaz nepadl.

Tajisa chce všem jen velmi poděkovat. Sara sděluje, zda by bylo možné organizovat práci na doma pro důchodce a pro matky s dětmi. Tímto by si přivydělali a nebrali dávky, ale pracovali a platili potřebné věci. Nina nic sdělit nechce, pouze všem děkuje. Olena sděluje, že je velmi vděčná svým synům, že brání Ukrajinu a také svému národu, aby se modlili za jejich děti. Lilija

nic sdělit nechce. Hana chce moc poděkovat Marii, dobrovolnici, která pro ně dělá neskutečně moc. Anžela nic sdělit nechce a Marija nic sdělit také nechce.

Doporučení

Vzhledem k odpovědím respondentů by bylo potřeba výrazně zlepšit komunikaci lékařů s cizinci a zvýšit jejich ochotu s nimi spolupracovat. Doporučila bych zvýšení dostupnosti doktorů pro akutní případy. Dále by bylo velmi prospěšné, pokud by zde bylo více kurzů, kde by se cizinci učili česky od základních slov. Prospěšné by také bylo provozování různých kroužků pro ukrajinské občany, kde by mohli společně vyrábět, povídat si ve svém rodném jazyce a trávit společně více času. Lze se domnívat, že podobné aktivity by prospěly jejich psychickému stavu.

Velmi bych také doporučila těmto lidem pomoc od dobrovolníků, kteří rozumí ukrajinsky v komunikaci na úřadech a u doktorů. Dále by byla velmi prospěšná pomoc s možností psychologického poradenství, aby si ženy mohly povídat o svých pocitech a vyplakat se tam, kde je lidé nebudou odsuzovat, budou jim rozumět a budou mít pochopení pro tuto těžkou situaci.

Výzkumné otázky zněly

- Jak vypadal proces migrace do České republiky?
- Jak probíhala adaptace participantek na život v ČR?
- Co by participantky ještě potřebovaly, aby mohly v ČR žít?
- Jaké rozdíly vidí participantky mezi Čechy a Ukrajinci?
- Co jim v České republice komplikuje život?
- S kým přicestovaly?
- Jaký pocit mají z lidí v České republice?

První výzkumná otázka se týkala toho, jak probíhal proces migrace do České republiky. Na základě rozhovorů bylo zjištěno, že většina participantek vycestovala z Ukrajiny do České republiky v březnu roku 2022. Následně po přicestování většina využila pomoc, která jim zde byla nabídnuta. Jedná se o bezplatné bydlení, poskytnutí jídla, oblečení a také finanční pomoci.

Druhá otázka byla zaměřena na to, jak probíhala adaptace participantek. Po příjezdu do České republiky si většina participantek bohužel nemohla sehnat práci, jelikož je zaměstnavatelé nechtěli přijmout. Z tohoto důvodu většina z nich stále nemá zaměstnání, a ti, kteří nějaké zaměstnání mají, pracují neoficiálně a to z důvodu, že zaměstnavatelé mají obavu

tyto ženy zaměstnat. Dále pro ně byla velmi složitá komunikace vzhledem k jazykové bariéře, z tohoto důvodu jim chybí kontakt s lidmi, kteří komunikují v jejich rodném jazyce, aby se mohli někomu svěřit a mít vzájemnou podporu. Také byl pro ně velký problém v komunikaci s lékaři, považují to za velmi složitý proces, cítí to tak, že lékaři nemají zájem přijímat ukrajinské migranty a proto se raději už na vyšetření neobjednávali. Pozitivně ale vnímali přístup lidí, jejich vstřícnost, podporu, laskavost a dobrosrdečnost. Také jsou pozitivně překvapeni architekturou v České republice, množstvím kostelů, kulturou samotných lidí a také čistým prostředím. Adaptace tedy celkově proběhla vzhledem k poskytnutému bydlení, finanční pomoci, oblečení a jídlu velmi dobře. Celkem tři respondenti zde chtějí zůstat trvale. Je tu ale prostor pro zlepšení ke zpříjemnění pobytu a světla budoucnosti jejich dětí a jich samotných.

Třetí výzkumná otázka se týkala toho, co by participantky ještě potřebovali, aby mohly žít v České republice. To co participantkám zde v České republice schází, je komunikace svým rodným jazykem. Je to pro ně velmi důležité, aby se mohli mít komu svěřit. Také by uvítali určitou psychologickou pomoc, která by jim byla poskytována vzhledem k situaci, v jaké se ocitli. Dále by uvítali lepší komunikaci s lékaři a větší ochotu zaměstnavatelů je zaměstnat.

Další, čtvrtá otázka byla zaměřena na rozdíly mezi Čechy a Ukrajinci. Z výsledků z rozhovorů plyne, že polovina určitý rozdíl vnímá a polovina nevnímá rozdíl žádný. Rozdíly, které participantky vnímaly, byla životní úroveň, místní medicína a také mentalita zdejších lidí.

Pátý dotaz se týkal toho, zda zde něco participantkám komplikuje život. Z rozhovorů bylo zjištěno, že většina vnímá jako velkou komplikaci jazykovou bariéru. Dále participantky jako komplikaci vnímají opuštění svého bývalého života na Ukrajině.

Šestý dotaz se týkal toho, s kým přicestovali do České republiky. Většina participantek přicestovala společně se svojí rodinou. Pouze jedna participantka přicestovala samostatně.

Posledním dotazem je otázka ohledně toho, jaký mají participantky pocit z lidí v České republice. Z rozhovorů plyne, že většina participantek je příjemně překvapena, tím jak se k nim zde lidé chovají, jsou vstřícní a ochotní,

Diskuse

Při rozhovorech s ženami bylo z většiny z nich cítit, že si dávají pozor na to, co řeknou i přesto, že jsem jim sdělila, že informace nebudou v žádném případě jakkoliv zneužity a jejich jména budou změněna. Participantky někdy delší dobu přemýšlely předtím, než na

některou z otázek odpověděly nebo naopak svoji odpověď po jejím sdělení opravily. Sdělila jsem jim, že z nich cítím, že si nejsou jisti, zda chtějí určitou informaci sdělit a dotázala se, z jakého je to důvodu. Odpovědi byli různé. Některé ženy se bály jak budou informace využity i přesto, že jim to bylo sděleno a zda jim to nějak neublíží. Některé ženy v rozhovorech sdělily, že jim zde něco chybí a následně se bály, aby to nevypadalo, že jsou nevděčné za to, co dostaly a nemají právo chtít ještě více.

U otázky ohledně finanční podpory mi bylo sděleno, že si dobře uvědomují, že jsou zátěží pro stát a necítí se tak dobře, když o tom mluví. Konkrétně o tom, že pobírají finanční podporu. Některé z participantek měli na Ukrajině buď dobře placená místa a některé ženy měly svůj fungující byznys, proto cítí stud, že teď musejí "žebrot" na živobytí. Ženy by mnohem raději pracovaly a platily si za ubytování a jídlo samy. Bohužel se jim zde nedaří jakoukoliv práci sehnat, ačkoliv na Ukrajině byla jako občanka vyšší vrstvy, po příjezdu do cizího státu a bez českého jazyka se cítí bezmocná a pro sebe nevyužitelná. I přes to, že s anglickým jazykem nemá problém, v menším městě, ve kterém aktuálně pobývá, to pro ni není nic platné a to z důvodu, že v menších městech málokdo anglický jazyk ovládá.

Některé ženy se bály sdělit, že potřebují akutně léčit a to proto, že si hledají práci. Bály se aby se to nedostalo například k jejich budoucímu zaměstnavateli, protože by je pak nezaměstnal. Ženy se bály také z důvodu, že kdyby chtěly zůstat v České republice, stát by o nemocné neměl zájem.

Pro otevřenou komunikaci a důvěru mi velmi pomáhá můj ukrajinský jazyk a to, že sama pocházím z Ukrajiny. Při rozhovorech jsem s participantkami komunikovala velmi empaticky, vcítila jsem se do jejich situace jako žena k ženě, matka k matce, která má také své děti a ví, že musíme být silné pro své děti, pro jejich budoucnost a nevzdávat se. Nápomocné mi také bylo to, že jsem byla doporučena od kamarádky Marie, kterou tyto ženy mají moc rády a velmi jí důvěřují, díky tomu důvěřovaly také mně.

Před každým rozhovorem jsem každou z participantek ujistila, že data budou pozměněna a poskytnuté informace nebudou zneužité proti nic, naopak jsem jim vysvětlila, jak mohou být tyto informace velmi nápomocné ohledně zlepšení určitých směrů v dané situaci. Dále jsem jim sdělila, že pokud nebudou chtít na něco odpovědět nebo pokračovat v rozhovoru budu to respektovat s naprostým pochopením.

4. Závěr

V této práci jsem se zabývala problematikou sociální adaptace žen migrantek z Ukrajiny v české společnosti.

Cílem této práce bylo identifikovat specifika sociální adaptace migrantek z Ukrajiny v české společnosti.

Teoretická část práce byla zaměřena na vymezení teoretických východisek, která byla důležitá pro správnou interpretaci pojmů vynucené migrace, procesu adaptace a sociální práce.

V empirické části práce byl proveden kvalitativní výzkum. Následně na základě výsledků polostrukturovaných rozhovorů byla popsána sociální adaptace migrantek z Ukrajiny na život v ČR. Nejzranitelnější skupinou podle výzkumu jsou ženy s jazykovou bariérou. Díky jazykové bariéře mají tyto participantky velký problém například s objednáváním k doktorům a také s přístupem k nezbytných informacím pro řešení svojí aktuální situace. Dále je pro participantky problémem vyřízení školní docházky pro jejich děti. Jazyková bariéra je také překážkou pro zaměstnavatele, těžko se pak uplatňují ve svém oboru a jsou tak nucené brát podřadné a nelegální práce. Vzhledem k jazykové bariéře jsou také odkázáni na organizace nebo dobrovolníky, kteří jsou ochotni jim pomoci. Těchto dobrovolníků je v současné chvíli nedostatek. Pomoc dále nabízí nevládní organizace, které se zabývají migrací a integrací cizinců, tyto organizace nabízejí akreditované jazykové kurzy českého jazyka a stejně tak právní a poradenskou pomoc. I přes to některé z participantek tuto pomoc nevyužijí, jelikož čekají pouze na chvíli, kdy se budou moci vrátit zpět do své země na Ukrajinu anebo je pro ně Česká republika pouze přestupnou stanicí a plánují cestu do jiné (cílové) země.

Z rozhovorů vyplývá, že participantky vnímají jako komplikaci jazykovou bariéru. Většině participantek také chybí určitá oblast podpory. Vzhledem k odpovědím participantek by bylo potřeba zlepšit komunikaci lékařů s cizinci a zvýšit jejich ochotu s nimi spolupracovat. Dále by bylo velmi prospěšné, pokud by zde bylo více kurzů, kde by se cizinci učili česky od základních slov. Prospěšné by také bylo provozování různých kroužků pro ukrajinské občany, kde by si mohli společně povídat ve svém rodném jazyce. Lze se domnívat, že podobné aktivity by prospěly jejich psychickému stavu.

5. Seznam literatury

Amnesty International ČR. (2022). Máte jasno v pojmech? <https://www.amnesty.cz/migrace/terminologie>

Bělík, V. et al. (2017). Slovník sociální patologie. Praha, Česko: Grada. 120 s.

Boček, J. (2022). Mašina na odmítání cizinců jich teď má začlenit statisíce. Funguje toho tu už hodně, mírní obavy expertka. *iRozhlas*. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ukrajina-uprchlici-azyl_2203170700_jab

BONDY, Miloš. Adaptace. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha 1: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2018 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Adaptace_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Adaptace_(MSgS))

Council of Europe. (2022). Migrant and Refugee women and girls. *Council of Europe Portal: Gender Equality*. <https://www.coe.int/en/web/genderequality/migrant-and-refugee-women-and-girls>

ČTK. (2022, 13. červenec). Studie: Uprchlíci z Ukrajiny jsou většinou ženy a děti. Každému třetímu dospělému je pod 30 let. *iRozhlas*. https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/valka-na-ukrajine-uprchlici-v-cesku-studie-ministerstvo-prace_2207132000_kth

DAUGHERTY, H. a KAMMEYER K.C. (1995): *An Introduction to Population*. 2nd ed. New York: Guilford Press, c1995, vii, 343 p. ISBN 08-986-2616-1

Dočasná ochrana. *Oficiální webový portál pro cizince, kteří žijí nebo chtějí žít v České republice* [online]. Praha 7: Ministerstvo vnitra České republiky 2023 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://prod.frs.gov.cz/docasna-ochrana/>

HAMPLOVÁ, M. (2010): *Migrační vlny ve Spolkové republice Německo po roce 1989: mezi severními a jižními spolkovými zeměmi*. 1.vydání, Praha - Matfyzpress, 2010. ISBN 978-80-7378-155-2

Krishnakumar, P. & Indumathi, T. (2014). Pull and push factors of migration. *Global Management Review*. 8(4): 8-13.

KULHAVÁ, Lucie. SOCIÁLNÍ PRÁCE S MIGRANTY II.- Role sociálního pracovníka v integraci migrantů/uprchlíků do české společnosti. *Sociální novinky* [online]. Praha 3: Sociální novinky, 2015 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <http://socialninovinky.cz/novinky-v-socialni->

oblasti/513-socialni-prace-s-migranty-ii-role-socialniho-pracovnika-v-integraci-migrantu-uprchliku-do-ceske-spolecnosti

Kvalitativní rozhovory – polostrukturované a nestrukturované. *WikiKnihovna* [online]. Praha: WikiKnihovna, 2012 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: https://wiki.knihovna.cz/index.php?title=Kvalitativn%C3%AD_rozhovory_%E2%80%93_polostrokturovan%C3%A9_a_nestrukturovan%C3%A9#Sb.C4.9Br_dat_a_preanal.C3.BDza

Kvantitativní výzkum vs. kvalitativní výzkum. *Survio* [online]. Brno: Survio, 2020 [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.survio.com/cs/blog/jak-vytvorit-dotaznik/kvantitativni-vyzkum-kvalitativni-vyzkum>

LEE E.S., (1966): *A Theory of Migration*, Demography, Vol. 3, No. 1. (1966), pp. 47-57

Maslowova pyramida potřeb a pracovní výkon. *Business Animals* [online]. Praha 1: Business Animals, 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://www.businessanimals.cz/maslowova-pyramida-potreb/>

Metody práce s cizinci. *Kvalifikace.mkc* [online]. Praha 2: Multikulturní centrum Praha 2014 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://kvalifikace.mkc.cz/cz/nastroje/metody-prace-s-cizinci-terenni-prace-interkulturni-asistence-a-komunitni-socialni-tlumoceni>

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Havlíčkův Brod: Grada publishing, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

Migrace: Proč lidé opouštějí své domovy?. *Zpravodajství Evropský parlament* [online]. Praha: Zpravodajství Evropský parlament, 2020 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20200624STO81906/migrace-proc-lide-opousteji-sve-domovy>

Návrat domů plánuje třetina ukrajinských uprchlíků. *Novinky.cz* [online]. Novinky.cz, 2023 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-navrat-domu-planuje-tretina-ukrajinskych-uprchliku-40424145>

Organizace pro pomoc uprchlíkům Praha- ŽENY MIGRANTKY A TRH PRÁCE, 2023 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.opu.cz/cs/test-rovne-prilezitosti-zen-migrantek/test-prace/>

PETRUSEK, Miroslav. *Adaptace - Sociologická encyklopedie* [online]. Sociologický ústav Akademie věd České republiky 2018 [cit. 2023-04-24].

Sviridov, N. (2002). Adaptation Processes Among Young People (Far Eastern Situation). *Sociological Studies*, 1: 90–95. <https://smolsoc.ru/images/referat/a1869.pdf>

Skopeček, J. (2016). Ekonomické aspekty masové migrace. In: Janáčková, S. et al. (2016). *Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?* Praha, Česko: Institut Václava Klause. 220 s.

Služby klientům s migrační zkušeností pohledem nevládních organizací. *Konsorciium nevládních organizací pracujících s migranty* [online]. Konsorciium nevládních organizací pracujících s migranty, 2020 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://migracnikonsorciium.cz/cs/casopis-socialni-prace-sluzby-klientum-s-migracni-zkusenosti-pohledem-nevladnich-organizaci/>

Teorie motivace podle Maslowa. *Mentem* [online]. Brno: Mentem - brain training, 2018 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://www.mentem.cz/blog/teorie-motivace/>

Úřad práce ČR. (2022). Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatele. *Úřad práce ČR*. <https://www.uradprace.cz/web/cz/pomoc-pro-obcany-ukrajiny-a-jejich-zamestnavatele>

Yudina, T. (2007). *Migracija: slovar' osnovnych terminov*. Moskva, Rusko: Izdatel'stvo RGSU. 472 s.

6. Seznam tabulek

Tabulka 1 Důvody migrace	str. 10
Tabulka 2 Zaměstnanosti cizinců podle postavení v zaměstnání	str. 16
Tabulka 3 Kvantitativní sběr dat x kvalitativní sběr dat	str. 23
Tabulka 4 Seznam participantek	str. 29

7. Seznam obrázků

Obrázek 1 Maslowova pyramida potřeb

str. 25

8. Seznam příloh

Příloha 1 Otázky pro rozhovor s respondenty

Příloha 2 Souhlas pro účastníky výzkumu

Příloha 3 Rozhovor paní Olena

Příloha 4 Rozhovor paní Hana

Příloha 5 Rozhovor paní Tajisa

Příloha 6 Rozhovor paní Anžela

Příloha 7 Rozhovor paní Lilija

Příloha 8 Rozhovor paní Nina

Příloha 9 Rozhovor paní Sara

Příloha 10 Rozhovor paní Marija

Příloha 1 Otázky pro rozhovory s respondenty

1. Jaké je Vaše jméno?
2. Jaký je Váš věk?
3. Kdy v průběhu války jste se dostala do České republiky?
4. Máte rodinu? Přijela jste s rodinou?
5. Jaké máte vzdělání? Jaké povolání jste měla na Ukrajině?
6. Co děláte tady v ČR?
7. Umíte nějaký cizí jazyk? Na jaké úrovni? Jak Vám pomáhá jazyk v komunikaci na běžné úrovni/ k využití v práci?
8. Pokud máte děti, jak se jim daří ve škole/školce?
9. Povězte něco o svém zdraví, potřebujete nějakou operaci/ případně těhotenství/ omezení atd.
10. Vidíte nějaké rozdíly mezi tím, jací jsou lidé v Česku a na Ukrajině?
11. Bylo/je něco co jste musela změnit v ČR? (např. v chování)? Co?
12. Bylo pro Vás něco po příchodu do ČR problematické?
13. Co naopak hodnotíte kladně?
14. Překvapilo Vás něco zde v Čechách, ať už pozitivně nebo negativně?
15. Jakou jste pomoc po příchodu do Čech využila?
16. Co z nabízené pomoci jste považovala za nejužitečnější? Co Vám nejvíce pomáhalo?
17. Je nějaká oblast podpory, která Vám ještě chybí? Co byste potřebovala?
18. Co Vám zde komplikovalo/komplikuje život?
19. Plánujete návrat na Ukrajinu? Pokud ne, jaké jsou Vaše další plány?
20. Je něco důležitého, co chcete říct, a nezeptala jsem se Vás?

Příloha 2 Souhlas pro účastníky výzkumu

Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru pro účastníky výzkumu

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

- Byla jsem poučena o záměru, k němuž tento rozhovor slouží.
- Byla jsem informována o tom, jak dlouhý rozhovor a bude a jaký bude jeho průběh.
- Byla jsem obeznámena s právem odmítnout odpovědět na jakýkoliv dotaz v rozhovoru.
- Souhlasím s pořízením nahrávky rozhovoru a jeho dalším zpracováním. Nahrávka bude následně po přepsání vymazána.
- Byla jsem seznámena s tím, jak bude s rozhovorem naloženo a také s tím, že bude zajištěna anonymita, která následně neumožní identifikaci mé osoby.
- Dávám svolení k tomu, aby byl rozhovor využit pro potřeby bakalářské práce.

Datum:

Podpis participantky:

Podpis výzkumníka:

Příloha 3 Rozhovor paní Olena

1. **Jméno respondenta:** Olena
2. **Věk:** 55
3. **Kdy v průběhu války jste se dostala do České republiky?**

Dne 24. 2. 2022 jsme šli do práce, moje blízká kamarádka měla narozeniny (*Olena je velmi smutná, mluví velmi potichu*). V ten den mi zavolala moje starší dcera, že začala válka a abych já jela k ní na bezpečnější místo do města Enerhodaru. V ten samý moment dceřin manžel balil věci a chystal se do války.

Já: Šel tam dobrovolně?

Ano, šel tam dobrovolně, šel bránit svoji zem. V ten stejný den jsme šly s mojí kamarádkou ke mně domu a já jsem vzala tašku a nezbytné věci, po cestě jsme se stavily za její sestrou, která měla v ten den pomníky, bylo to přesně 1 rok, co zemřel její manžel. Chvilí jsme tam zůstaly, ale už jsem odtamtud nemohla vyjet, protože ruští vojáci už zabrali teritorium a byli všude. Nakonec se mi podařilo dostat se do města Enerhodaru k mé dceři, a poté na druhý pokus jsme vyjeli s červeným křížem i z Enerhodaru, protože dcera byla těhotná ve čtvrtém měsíci a potřebovala svoje dítě ochránit a odvézt do bezpečí.

4. **Máte rodinu? Přijela jste s rodinou?**

Mám celkem 5 dětí, které jsem sama vychovávala. Jeden šel dobrovolně bránit svoji zem. Starší dcera je v Polsku, s mladší těhotnou dcerou (19 let) jsem jela do Česka, a dva kluci zůstali uvězněni v okupovaném městě. Šest měsíců zpátky se ji narodila dcerka, je krásná a zdravá.

5. **Jaké máte vzdělání? Jaké povolání jste měla na Ukrajině?**

Mám střední vzdělání a pracovala jsem jako malíř, stavebník, pak jsem začala mít alergii na barvy a překvalifikovala jsem se kurzem na agronoma a pracovala jsem jako vedoucí na polích, kde jsme pěstovali rostliny různého původu. Ale musela jsem to vše opustit a utéct pryč.

6. **Co děláte tady v ČR?**

Teď jsem dostala od úřadu práce nabídku pracovat na pěstování zeleniny, připravuji všechny podklady a chystám se nastoupit do práce na poli.

7. **Umíte nějaký cizí jazyk? Na jaké úrovni? Jak Vám pomáhá jazyk v komunikaci na běžné úrovni/ k využití v práci?**

Jazyk znám jenom ruský a ukrajinský. Český rozumím, ale nedokážu se domluvit. Věřím, že až začnu komunikovat s Čechy, tak se to brzy naučím.

8. **Pokud máte děti, jak se jim daří ve škole/školce?**

Máme doma malé miminko a pečuje o něj má dcera.

9. **Povězte něco o svém zdraví, potřebujete nějakou operaci/ případně těhotenství/ omezení atd...**

Mám hypertenzi, ale neberu to jako závažnou nemoc, mohu pracovat.

10. **Vidíte nějaké rozdíly mezi tím, jací jsou lidé v Česku a na Ukrajině?**

Takový rozdíl nevidím, všude se najdou lidé dobří a zlí. Jsem vděčná Česku a dobrému národu a zvláště rodině, která nás přijala bydlet do svého domu. Velmi za to děkuji.

11. **Bylo/je něco co jste musela změnit v ČR? (např. v chování)? Co?**

Samozřejmě! Bylo potřeba zjistit české zákony a chovat se podle nich. Je třeba chápat, že nejsme doma a jsme na návštěvě a podle toho se tu chovat. A také se dívat, jak slaví svátky, zdraví jeden druhého a nejenom to.

12. **Bylo pro Vás něco po příchodu do ČR problematické?**

Ano. Cítím se občas nekomfortně a poníženě, že se na mne dívají, jako na vraha národa, občas se něco zeptáte a člověk dělá, že nerozumí, ale já vím, že rozumí, protože když chceme rozumět tak se domluvíme rukama i nohama, ale pro některé lidi je jednodušší říct, že nerozumí a otočit se zády. Nejtěžší bylo se domluvit, český jazyk je problém, bylo by jednodušší, kdybych se domluvit mohla. Díky patří také hotelu Magnolii, kde byl dobrovolník, který byl původem s Ukrajiny a velmi nám pomáhal v komunikaci. Ale i tak jsme se snažili domluvit samostatně a snažili se pomoci v hotelu aspoň jim umýt nádobí a pomoci

v kuchyni, uklidit a umýt podlahu, protože jsme byli vděční za bydlení a jídlo a pomáhali jsme alespoň tak jak bylo v našich možnostech, abychom se zavděčili. Také chci dodat, že jsou různí Ukrajinci, někteří si myslí, že jim všichni něco dluží. Přála bych si, aby se náš národ choval vděčně a nedělali nám ostudu, protože se český národ snaží a měli bychom mu za to být vděční.

13. Co naopak hodnotíte kladně?

Velmi dekuji úřadu práce a jeho zaměstnancům, kteří se nám snažili moc porozumět a vše vysvětlili, měli pochopení a dělali víc, než by museli. Také velmi dekuji Marii, dobrovolnici, která má velké srdce a dělá pro nás neskutečně moc. Srdečně dekuji.

14. Překvapilo Vás něco zde v Čechách, ať už pozitivně nebo negativně?

Negativně si nic nevybavuji, ale pozitivně, že se lidi moc snažili. Zase se vrátím k úřadu práce, kde paní úřednice osobně přijela za námi do hotelu Magnolie a odvezla nás, aby nám ukázala svůj dům, s otázkou, zda se nám líbí?! Proboha, jistě, že se nám to líbí! Nenapadlo by mě, že si můžu vybírat, jestli se mi líbí bydlení, které mi nabízejí ve svém vlastním domě! My jsme byli šťastné, vesnice, klid, příroda, bomby nepadají. Se sousedy vycházíme dobře, sice si nerozumíme, ale předáváme si přes plot, když pečeme něco dobrého.

15. Jakou jste pomoc po příchodu do Čech využila?

V první řadě na úřadu práce, mohli jsme si nakoupit potraviny a také nám je poskytovali. Od církve nám dali kuchyň, ve které jsme si mohli uvařit a najíst. Lidé nebyli lhostejní, velmi pomáhali. No a pak v první řadě střecha nad hlavou.

16. Co z nabízené pomoci jste považovala za nejužitečnější? Co Vám nejvíce pomáhalo?

Děkuji lidem za to, že nám dali bydlení. Těm, kteří nám do teď nabízí peněžitou pomoc, ale my ji nepřijímáme, protože nám hodně dali doposud. A za to se já snažím pomoci jim, jako udělat něco na zahradě, zalít rostliny, umýt okna, uklidit, i když to po mně nevyžadují, dělám to z vděčnosti. My se máme ukázat s té dobré strany a být vděční za to, co pro nás dělají.

17. Je nějaká oblast podpory, která Vám ještě chybí? Co byste zde potřebovala?

Chybí mi moc moje děti pohromadě. Dělán vše proto, abych dostala z pekla svoje syny (*pláče*). Velmi mi chybí popovídání si s Ukrajinci. Když bylo dobré počasí, oblékali jsme miminko a šli jsme za svými přáteli, abychom si mohli popovídat. Nemohu se vyplakat, protože před dcerou nemohu plakat, abych ji nestresovala, a tak si povídám a pláču často do polštáře, ten nikomu nic neřekne.

18. Co Vám zde komplikovalo / komplikuje život?

Jazyk. Domluvit se českým jazykem je pro nás komplikace. Na kurzy jsme chodit zkoušeli, ale neměla jsem dojem, že nás učili to, co potřebujeme pro komunikaci, potřebujeme znát základní slova. Bylo to těžké a nesrozumitelné, a tak se snažíme číst nějaké noviny a koukat na českou televizi.

19. Plánujete návrat na Ukrajinu? Pokud ne, jaké jsou Vaše další plány?

Jestli skončí válka, tak s velkou radostí. Ale nemáme jistotu, jestli se máme kam vrátit. Zda náš dům netrefila raketa, a nemáme se koho zeptat. Vůbec nevím. Není vyloučeno, že zůstaneme v Česku. Ale otázka, jak to bude s prací a bydlením, zda se tady budeme moci usadit.

20. Je něco důležitého, co chcete říct, a nezeptala jsem se Vás?

Chci říct, že jsem velmi vděčná našim synům, že chrání naši zem a chtěla bych jim říct, že je všechny čekáme doma živé a zdravé, a že je máme moc rádi, a svému národu, aby se modlili za naše děti.

Příloha 4 Rozhovor paní Hana

1. **Jméno respondenta:** Hana

2. **Věk:** 38

3. **Kdy v průběhu války jste se dostala do České republiky?**

Přicestovali jsme v konci března 2022. Po celou dobu jsme čekali a doufali, že se to vše zklidní, po celou tuto dobu seděli jsme v podzemním krytu na "bezpečném místě". Pak byla mému muži předána povinná pozvánka do armády a musel odejít. Poté jsme se začali bát, že přestanou jezdit vlaky, bála jsem se o svého 12 letého syna a potřebovala jsem ho odvést do bezpečí.

4. **Přijela jste s rodinou? Máte děti?**

Ano, přijela jsem se synem a svoji matkou, která je už v důchodu. Jsem ráda, že můžeme být spolu, to mi dává sílu.

5. **Jaké máte vzdělání? Jaké povolání jste měla na Ukrajině?**

Narodila jsem se v malém městečku Bachmut, kde jsem vystudovala Ing. Ekonomie. Pracovala jsem ve svém oboru 12 let v různých bankách. Nicméně naše banka byla uzavřena na začátku roku 2015, když přišel první „Ruský mír“ a s ní i naše oddělení a tak jsme už neměli práci. Vzhledem k tomu, že jsme přišli o práci, prodali jsme naše dva byty a přestěhovali se do Kramatorska. Snažila jsem se tam najít práci, ale marně protože se banky uzavíraly i v Kramatorsku. Absolvovala jsem i online kurzy v oboru bankovníctví, ale příliš to nepomohlo. Nakonec jsem si našla práci ve směnárně, kde jsem ze začátku byla pokladní, následně vedoucí pokladní, a nakonec jsem zaujala pozici manažera. Pracovala jsem tam 4 roky. Po vypuknutí koronavirové pandemie směnárna zkrachovala. Poté jsem si našla práci v obchodě Second-Hand, kde jsem prodávala oblečení a obuv.

6. **Co děláte tady v ČR?**

V Česku pracuji neoficiálně – uklízím a myji okna.

7. **Umíte nějaký cizí jazyk? Na jaké úrovni? Jak Vám pomáhá jazyk v komunikaci na běžné úrovni/ k využití v práci?**

Mluvím anglicky rusky a ukrajinsky, ale tyto jazyky mi zde nepomáhají.

8. **Pokud máte děti, jak se jim daří ve škole/školce?**

Syn chodí do české školy, daří se mu velmi dobře. České děti se snaží pomáhat v komunikaci, když se mu něco nedaří. Učitelé jsou také velmi shovívaví a vstřícní. Ale jedno negativum přeci jen je, když cizinec nastoupí do školy tak ho přiřadí o jeden ročník níž, je tak nejstarším ve své třídě a necítí se úplně dobře. Syn má zároveň ještě školu online i Ukrajinskou, když tam nepadají rakety a jde elektřina, protože dost často se hodiny ruší právě kvůli tomuto problému. Je to pro něho velmi těžké.

9. **Povězte něco o svém zdraví, potřebujete nějakou operaci/ případně těhotenství/ omezení atd...?**

Po zdravotní stránce jsem měla menší gynekologický problém, ale máme k dispozici Mariju, která mi vše pomohla vyřešit, a nejenom mně, všem moc pomáhá.

10. **Vidíte nějaké rozdíly mezi lidmi v Česku a na Ukrajině?**

Ano, vidím rozdíl a moc velký. Líbí se mi česká mentalita, oni se všude zdraví, pokud bych šla do obchodu, do transportu oni se vždy zdraví. V Ukrajině se málo kdo s Vámi pozdraví, pokud není Váš známý. A také tady můžu chodit bezpečně, na rozdíl od Ukrajiny a nebát se, že po cestě mi někdo vytrhne kabelku z rukou. Češi jsou klidní. Já chápu, že lidi jsou různí a nezáleží na národnosti – Čech, Ukrajinec nebo Němec, ale tady jsou lidé klidní a ohleduplní, otevřou Vám dveře a pustí v cestě s kočárkem anebo na kole, anebo naopak Vám řeknou, sto padesátkrát děkuji. Také se mluví o Česích, že pijí pivo, ale na rozdíl od našich oni vědí, kde pít, s kým, a jak se potom chovat.

11. **Bylo/je něco, co jste musela změnit v ČR (např. v chování)? Co?**

Já jsem ve svém chování nic nemusela měnit, mám ráda slušnost a taky se tak chovám.

12. **Bylo pro Vás po příchodu do ČR něco problematické?**

Ze začátku byla problémem jazyková bariéra, bylo složité se někde objednat, například koupit si jízdenku a podobně. Bylo těžké získat přístup k všeobecným informacím, které jsme potřebovali právě kvůli jazykové bariéře.

13. Co naopak hodnotíte kladně?

Moc hezký přístup a velké přání pomoci Ukrajincům. Lidé pomáhali, čím mohli, někdo oblečením, někdo s doprovodem k lékaři, někdo i nábytkem. Lidé pomáhali nadměru.

14. Překvapilo Vás něco zde v Čechách, ať už pozitivně nebo negativně?

Velmi mile mě překvapila, jak jsem již zmiňovala výše, slušnost lidí a nadměrná pomoc.

15. Jakou pomoc jste po příchodu do Čech využila?

Využili jsme bezplatné bydlení a bezplatné jídlo, dále jsme vyřídili první pomoc přes úřad práce a pak jsme se už snažili víceméně se postarat o sebe sami.

16. Co z nabízené pomoci jste považovala za nejužitečnější? Co Vám nejvíce pomáhalo?

Nejvíce nám pomohlo bezplatné bydlení, velmi pomohlo. Než se člověk postaví na nohy a adaptuje se, je bezplatné bydlení nezbytné.

17. Je nějaká oblast podpory, která Vám ještě chybí? Co byste zde potřebovala?

Není si na co stěžovat ale samozřejmě, že jsme si zvykli na nějakou úroveň doma, jak jsme žili a tady jako bychom začínali život od začátku, není dostatek technických věcí. Například v místnosti není teplá voda, my chápeme, že to není nutné, ale je to takový nedostatek. Také nám moc chybí psychologická podpora, nějaké místo, kde je možné si popovídat otevřeně, ukrajinským jazykem, kde mě nebudou odsuzovat a pomlouvat, ale naopak pochopí a přijmou. Možná nějaké centrum s kroužky - aby se člověk mohl někde zastavit, možná nějaké ruční práce, kde bychom mohli něco vytvořit, prodat a pomoci tak našim vojákům. Jednoduše nějaké centrum, kde se mohou lidé sejit a alespoň si vyměnit si informace.

18. Co Vám zde komplikovalo / komplikuje život?

Nejvíce mi komplikuje život jazyková bariéra, protože jsou někteří lidé, kterým jednoduše řečeno nerozumím.

19. Plánujete návrat na Ukrajinu? Pokud ne, jaké jsou Vaše další plány?

Pokud bude kam, tak ano, ale pokud se to nepodaří, budeme se aktivně učit česky a snažit se zabydlet tady.

20. Je něco důležitého, co chcete říct, a nezeptala jsem se Vás?

Chci moc poděkovat naší Marii, dobrovolnici, která pro nás dělá neskutečně moc, je to pro nás velmi podpůrné. Děkujeme.

Příloha 5 Rozhovor paní Tajisa

1. **Jméno respondenta:** Tajisa

2. **Věk:** 67 let

3. **Kdy v průběhu války jste se rozhodla emigrovat?**

Rozhodla jsem se odjet z okupované země v sedmém měsíci 2022, když zemřel můj manžel. Manžel byl nemocný dlouhodobě a já jsem ho nemohla nechat samotného, a když umřel, nic mně tam už nedrželo a dcera byla už také dávno z Ukrajiny pryč.

4. **Přijela jste s rodinou? Máte děti?**

Přijela jsem sama za dcerou, která už byla v Česku jako imigrantka od března 2022.

5. **Jaké máte vzdělání? Kým jste pracovala v Ukrajině?**

Celý život jsem pracovala jako zdravotní sestra, ale a teď už jsem v důchodu.

6. **Co děláte tady v ČR?**

Tady nedělám nic. Čekám, než skončí válka, abych se mohla vrátit na Ukrajinu.

7. **Umíte nějaký cizí jazyk? Na jaké úrovni? Jak Vám pomáhá jazyk v komunikaci na běžné úrovni/ k využití v práci?**

Z jazyků znám latinu, Ruský, Ukrajinský a trochu Anglický, Českému jazyku rozumím, ale nedokážu se domluvit. Se vším potřebným, co potřebuji vyřídit, doktora a nezbytné věci mi pomáhá moje dcera a Marie dobrovolnice z Charity, za což jsme ji moc vděční.

8. **Pokud máte děti, jak se jim daří ve škole/školce?**

Děti mám už dospělé, kromě dcery mám ještě třicetiletého syna a ten musel jít do války, hrozně se o něj bojím a modlím se, aby se mi vrátil živý.

9. **Povězte něco o svém zdraví, potřebujete nějakou operaci/případně těhotenství/omezení atd...**

Mám vysoký tlak, ale díky Marii jsem pod kontrolou lékařů, jinak jsem zdravá.

10. **Vidíte nějaké rozdíly mezi lidmi v Česku a na Ukrajině?**

Jako takový rozdíl nedokážu popsat, ale na Ukrajině se cítím lépe, více přijata, je to můj domov. Moc mi chybí, hrozně moc.

11. **Bylo/je něco, co jste musela změnit v ČR (např. v chování)? Co?**

Nemusela jsem nic měnit, chovat se slušně je potřeba všude.

12. **Bylo pro Vás něco po příchodu do ČR problematické?**

Domluvit se, když něco potřebuji. Ale díky dceři a Mariji to zvládáme, a já ještě se nebojím zeptat, třeba v obchodě, když nevím, jak se něco jmenuje česky, tak ukážu na obrázku a vždy se domluvíme.

13. **Co naopak hodnotíte kladně?**

Jako oceňuji nadměrně příjemný přístup a vstřícnost českého národa, jsou to milí a hodní lidé, velmi nám ve všem pomáhají. Velmi jim za to děkuji.

14. **Překvapilo Vás něco zde v Čechách, ať už pozitivně nebo negativně?**

Není nic, co by mně překvapilo. Ale přeci, divím se, že český národ je moc ochotný, upřímně moc pochybuji, že náš národ by byl stejně ochotný jako ten český.

15. **Jakou pomoc po příchodu do Čech jste využila?**

Bezplatné bydlení pro nás bylo nezbytné, jídlo. Charita nám velmi pomáhala a pomáhá se vším. Pak ještě máme finanční pomoc.

16. **Co z nabízené pomoci jste považovala za nejužitečnější? Co Vám nejvíce pomáhalo?**

Na začátku bydlení a jídlo, bez této pomoci bychom se těžko přežili.

17. Je nějaká oblast podpory, která Vám ještě chybí? Co byste zde potřebovala?

Potřebuji si s někým povídat, naším ukrajinským jazykem, nějaká psychologická podpora v komunikaci, anebo popovídat si s blízkými, což skoro není možné, protože na Ukrajině často není elektřina a internet.

18. Co Vám zde komplikovalo/komplikuje život?

Je trochu komplikace když, člověk nerozumí a nemluví jazykem. Takoví jako já, že se domluví všude, v tom možná nemají tak velký problém, ale nejsou všichni takoví a musí to mít těžké.

19. Plánujete návrat na Ukrajinu? Pokud ne, jaké jsou Vaše další plány?

Ano! Ihned zítra bych jela! Ale nevím, zda je kam, včera jsem se dozvěděla, že na sousedský dům vlítla raketa a dům srovnala se zemí, ale já vůbec netuším, zda stojí můj dům, nemám se koho zeptat. Moc bych si přála, aby zůstal celý, abych se měla kam vrátit.

20. Je něco důležitého, co chcete říct, a nezeptala jsem se Vás?

Ani ne, jen velké děkuji všem.

Příloha 6 Rozhovor paní Anžela

1. **Jméno respondenta: Angelina**

2. **Věk: 43**

3. **Kdy v průběhu války jste se rozhodla emigrovat?**

Koncem čtvrtého měsíce roku 2022 jsem se domluvila s převaděči, aby nás přepravili do bezpečného místa, které bylo blíže na západní Ukrajinu, odtud jsem imigrovala do Česka za mojí kamarádkou, která tam jela o pár měsíců dříve.

4. **Přijela jste s rodinou? Máte děti?**

Mám s sebou desetiletého syna.

5. **Jaké máte vzdělání? Jaké povolání jste měla na Ukrajině?**

Střední škola a pracovala jsem na pokladně.

6. **Co děláte tady v ČR?**

Hledám si práci ale marně, raději bych pracovala, aby utíkal čas.

7. **Umíte nějaký cizí jazyk? Na jaké úrovni? Jak Vám pomáhá jazyk v komunikaci na běžné úrovni/ k využití v práci?**

Neumím žádný jazyk, český se také nemohu naučit, protože na to nemám paměť. Je to pro mě složité se naučit, přestože můj syn už skoro česky mluví.

8. **Pokud máte děti, jak se jim daří ve škole/školce?**

Můj syn chodí do české školy, je ve škole spokojen, české děti ho přijaly, někteří mu pomáhají v učení.

9. **Povězte něco o svém zdraví, potřebujete nějakou operaci/případně, těhotenství/omezení atd...**

Zdraví mám velmi špatné. Mám nedoléčené gynekologické potíže, také nejspíš něco s žaludkem. K doktorům se prakticky není možné zapsat. Zaprvé se nemohu domluvit, abych si zavolala a objednala, zadruhé nemají volná místa. Mojí známé dcera onemocněla zápallem plic, a známí ji jeli doléčit na Ukrajinu, protože je tam zdravotnictví dostupnější.

10. **Vidíte nějaké rozdíly mezi lidmi v Česku a na Ukrajině?**

Ano, Češi jsou skvělí lidé, velmi skvělý národ. Ukrajinci samozřejmě jsou nejlepší, ale Češi jsou skvělí.

11. **Bylo/je něco, co jste musela změnit v ČR (např. v chování)? Co?**

Nemusela jsem měnit nic, samozřejmě, že mentalita hraje svou roli, ale necítím nějak velký rozdíl.

12. **Bylo pro Vás něco po příchodu do ČR problematické?**

Ano, ohledně komunikace to bylo velmi těžké. Když se člověk nedokáže domluvit, cítí takovou nějakou bezmoc.

13. **Co naopak hodnotíte kladně?**

Vstřícnost a pomoc po všech stránkách od lidí a úřadů, je to neskutečně vstřícný národ.

14. **Překvapilo Vás něco zde v Čechách, ať už pozitivně nebo negativně?**

Ano překvapilo. Krása a architektura v Praze, čistota kolem i v menších městech.

15. **Jakou pomoc po příchodu do Čech jste využila?**

Bydlení, jídlo, finanční pomoc, ošacení. Pomoc byla poskytnuta odevšad.

16. **Co z nabízené pomoci jste považovala za nejužitečnější? Co Vám nejvíce pomáhalo?**

Bydlení bylo to nejdůležitější, protože když máte dítě tak nemůžete zůstat na ulici.

17. **Je nějaká oblast podpory, která Vám ještě chybí? Co byste zde potřebovala?**

Velmi bych potřebovala práci, to by mi moc pomohlo.

18. Co Vám zde komplikovalo/komplikuje život?

Nic kromě komunikace a toho, že nemám práci.

19. Plánujete návrat na Ukrajinu? Pokud ne, jaké jsou Vaše další plány?

Pravdě řečeno neplánuji, chci zůstat tady a budu hledat možnosti.

20. Je něco důležitého, co chcete říct, a nezeptala jsem se Vás?

Ne, nenapadá mě nic, co bych ještě měla říct

Příloha 7 Rozhovor paní Lilija

1. **Jméno respondenta:** Lilija

2. **Věk:** 54

3. **Kdy v průběhu války jste se rozhodla emigrovat?**

Rozhodli jsme se odjet z Ukrajiny v čtvrtém měsíci 2022, v tu dobu jsme si už byli jisti, že se válka prodlouží.

4. **Přijela jste s rodinou? Máte děti?**

Své vlastní děti nemám, ale mám desetiletého synovce, se kterým jsem přijela a také se svoji sestrou jeho matkou.

5. **Jaké máte vzdělání? Jaké povolání jste měla na Ukrajině?**

Mám střední školu a pracovala jsem celý život jako prodavačka, na posledy jsem byla vedoucí směny a dařilo se mi dobře, až do doby kdy jsem si musela z hodiny na hodinu sbalit věci a odjet do neznáma.

6. **Co děláte tady v ČR?**

V Česku pracuji nelegálně, protože legálně mne nechtějí zaměstnat, nevím proč. Třídím brambory na skladě. Práce je velmi těžká, musíme tahat i těžké bedny a je tak pěkná zima, cítím, že se to začíná odrážet na mém zdraví, minule mně chytli záda a nemohla jsem vstát z postele. Ale i přesto jsem se zvedla, protože bych nerada přišla o práci. Víte, musím vydělávat a pomáhat ještě mojí sestře, která nechtěla odjet z Ukrajiny, protože tam má svoje syny, kteří nemohou vycestovat. Sestra přišla o práci a neuživila by se, kdybych jí teď nepomohla. Je mi to moc líto a bojím se o ni a synovce, protože jednomu z nich přišel povolávací rozkaz, je to kluk, který v životě nedržel zbraň a nikomu neublížil, moc se bojíme, že to tam nezvládne.

7. **Umíte nějaký cizí jazyk? Na jaké úrovni? Jak Vám pomáhá jazyk v komunikaci na běžné úrovni/ k využití v práci?**

Neznám bohužel žádný jazyk, jenom ukrajinský a „ruský, který teď nemůžu ani slyšet“, teď by se mi hodil cizí jazyk, aspoň anglický, možná bych si mohla sehnat nějakou lepší práci.

8. **Pokud máte děti, jak se jim daří ve škole/školce?**

Svého synovce беру jako vlastního, mám ho moc ráda. Když mám volno tak ho vodím do školy, on mě po cestě učí česky. Chodí do školy velmi rád a docela rychle se naučil český jazyk.

9. **Povězte něco o svém zdraví, potřebujete nějakou operaci/případně těhotenství/omezení atd...?**

Jsem zdravá, jen mám vysoký tlak, a tak jsem připravena pracovat.

10. **Vidíte nějaké rozdíly mezi lidmi v Česku a na Ukrajině?**

Nevidím žádný rozdíl, lidé jako lidé.

11. **Bylo/je něco, co jste musela změnit v ČR (např. v chování)? Co?**

Nemusela jsem měnit nic, chovám se stejně, jako jsem se chovala na Ukrajině.

12. **Bylo pro Vás po příchodu do ČR něco problematické?**

Je těžké se objednat k doktorovi, je to příliš dlouhý proces. Pro vyřešení jedné záležitosti je potřeba několikrát volat a uskutečnit více návštěv.

13. **Co naopak hodnotíte kladně?**

Velmi dobré chování k nám Ukrajincům, lidé pomáhají, jak mohou, ze začátku posílali i ošacení, obuv a dokonce i nábytek když bylo potřeba, protože některé pokoje měli jenom lůžko a matraci ze začátku, když nás bylo hodně.

14. **Překvapilo Vás něco zde v Čechách, ať už pozitivně nebo negativně?**

Nic zvláštního, nic špatného. Jak jsem již výše řekla, dobré chování od českých lidí, je to moc hezké, když mi někdo rozumí, soucítí a chová se ke mně s pochopením. Ale občas jsem se setkala s lidmi, z jejichž chování jsem cítila sice ne nepřátelství, ale jistý odstup. Jejich postoj ale chápu.

15. Jakou pomoc po příchodu do Čech jste využila?

Bydlení, jídlo, finance od úřadu, přijeli jsme s igelitkami, já jsem si nestihla s sebou vzít důležité doklady a místo zahraničního pasu jsem si vzala ze stresu jenom Ukrajinský pas. Naštěstí teď nám udělali možnost si vyhotovit pas zde v česku.

16. Co z nabízené pomoci jste považovala za nejužitečnější? Co Vám nejvíce pomáhalo?

Nejužitečnější byli pro mě peníze, protože se za ně dají koupit nezbytné věci.

17. Je nějaká oblast podpory, která Vám ještě chybí? Co byste zde potřebovala?

Potřebovala bych vyšetření u doktora na štítnou žlázu, ale je to tak zdlouhavý proces, že nemohu obtěžovat tolikrát lidi kolem sebe. Sama se nedomluvím a doktoři, mám takový pocit, že nás nechtějí přijímat. K praktickému lékaři pro mě ani není možné se objednat.

18. Co Vám zde komplikovalo/komplikuje život?

Nic, jsem spokojena se vším všudy.

19. Plánujete návrat na Ukrajinu? Pokud ne, jaké jsou Vaše další plány?

Zda se na Ukrajinu vrátím, si nejsem vůbec jistá, uvidím, jak se budou věci kolem vyvíjet.

20. Je něco důležitého, co chcete říct, a nezeptala jsem se Vás?

Nic, co bych už neřekla.

Příloha 8 Rozhovor paní Nina

1. **Jméno respondenta:** Nina

2. **Věk:** 55

3. **Kdy v průběhu války jste se rozhodla emigrovat?**

Rozhodla jsem se, že ojedeme z Ukrajiny v druhé polovině března 2022. Bylo to tam už nesnesitelně a hrozně jsem se bála. Po celou dobu jsme se nacházeli v podzemním krytu a už to dost působilo i na psychiku, myslela jsem, že se zblázním.

4. **Přijela jste s rodinou? Máte děti?**

Přijela jsem se svým manželem, kterému je 65 let, naší dcerou a pětiletou vnučkou.

5. **Jaké máte vzdělání? Jaké povolání jste měla na Ukrajině?**

Pracovala jsem jako operátorka, ale měla jsem hodně odpracovaných let, teď jsem v důchodu.

6. **Co děláte tady v ČR?**

V Česku nedělám nic, snažila jsem se sehnat nějakou práci, ale je to marné. Bez znalosti jazyka a v mém věku normální práci není možné sehnat, měla jsem nabídku pracovat na poli, ale to já nedokážu, nikdy jsem na poli nepracovala.

7. **Umíte nějaký cizí jazyk? Na jaké úrovni? Jak Vám pomáhá jazyk v komunikaci na běžné úrovni/ k využití v práci?**

Znám jenom ukrajinský a ruský jazyk. Chodili jsme na kurz českého jazyka, který nám nabízeli od Charity, ale ta slečna, co nás učila, byla hodně nestrukturovaná, nebylo ji rozumět a nezačínala od nezbytných věcí. My se potřebujeme nejprve naučit základní věci, jak koupit jízdenku, jak si zaplatit léky anebo nákup potravin, prostě takové nezbytné věci. Tak jsem tam přestala chodit, protože to nemělo význam.

8. **Pokud máte děti, jak se jim daří ve škole/školce?**

Jak jsem již povídala, přijeli jsme se svoji nejmladší sderou a naší vnučkou. Celkem máme tři dospělé děti. Jedna dcera se svoji rodinou je v Polsku a syn, který zůstal na Ukrajině, protože nemohl vycestovat. Také dcery manžel musel zůstat na Ukrajině, zatím do války nešel a ani nedostal pozvání. Ale obáváme se, že to přijde. Vnučka mně často navštěvuje o víkendu, protože nebydlí s námi. Dělá mi velkou radost. Chodí do místní školky, aby se naučila jazyk, vypadá to, že tu půjde také do školy.

9. **Povězte něco o svém zdraví, potřebujete nějakou operaci/případně těhotenství? Omezení atd...?**

Jenom mám hypertonii, jinak se cítím celkem zdravá. Ale léky mám od doktora vyřízené díky naší Marii.

10. **Vidíte nějaké rozdíly mezi lidmi v Česku a na Ukrajině?**

Rozdíl jako takový mezi českým národem a ukrajinským nevidím.

11. **Bylo/je něco, co jste musela změnit v ČR (třeba v chování)? Co?**

Nemusela jsem měnit nic, nebo si to neuvědomuji. Ale já jak nemusím chodit do práce tak se s lidmi potýkám jenom na úřadě anebo u doktora, i to s pomocí paní Marii.

12. **Bylo pro Vás něco po příchodu do ČR problematické?**

Žádné problémy jsem nepostřehla, jenom v komunikaci, je těžké se domluvit bez znalosti českého jazyka.

13. **Co naopak hodnotíte kladně?**

Slušnost lidí, vstřícnost, pomoc po všech stránkách, nenechají Vás na ulici a umřít hladu.

14. **Překvapilo Vás něco zde v Čechách, ať už pozitivně nebo negativně?**

Byla jsem velmi překvapena, že zde řidiči řídí auta dle pravidel. Na červené zastavují a pustí Vás. U nás to tak nefunguje, semafor je červený, lidé čekají, ale oni se řítí jakoby nic! Hodně mně překvapila slušnost řidičů. A ještě mně překvapila česká architektura, je to tady moc hezké.

15. Jakou pomoc jste po příchodu do Čech využila?

Využila jsem nejprve pomoc s potravinami, které pro nás už byly připravené na hranicích. Byli jsme hladoví, zmrzlí, několik dnu nemytí! Ale dobrovolníci, kteří pomáhali na hranicích, nás nejprve nakrmili, a poté odvezli do hotelu Jasmin do Roudnice. Pak jsme dostali pomoc peněžitou od banky a od úřadu práce, který nám poskytoval minimum. Také jsme dostávali ošacení a obuv, protože z domova jsme si vzali jen nějaké nezbytné věci.

16. Co z nabízené pomoci jste považovala za nejužitečnější? Co Vám nejvíce pomáhalo?

Nedá se říct, co bylo nejvíce užitečné, protože vše, co jsme dostávali, bylo nezbytně nutné, ale jako takové tak jídlo a bydlení, to je nejvíce nezbytné pro člověka.

17. Je nějaká oblast podpory, která Vám ještě chybí? Co byste zde potřebovala?

Zdá se, že zaplat' pánbůh všechno je, hlavně aby bylo zdraví. Moje auto (*směje se paní Nina*).

18. Co Vám zde komplikovalo/komplikuje život?

Neznalost českého jazyka, je to dodatečná komplikace, když se nedokážete domluvit s lékařem nebo na úřadě. A také slabý internet v korpusu, i kdybych se snažila něco zjistit nebo učít český jazyk tak to není možné je to hrozně pomalé, zjišťovali jsme, že bychom si zaplatili data ale je to velmi drahé.

19. Plánujete návrat na Ukrajinu? Pokud ne, jaké jsou Vaše další plány?

Na Ukrajinu bych jela s radostí ihned, jenom aby válka skončila, moc mi chybí moje Ukrajina. Ale můj manžel říká, že tam nepojede tak klidně ať tady zůstane.

20. Je něco důležitého, co chcete říct, a nezeptala jsem se Vás?

Ne, zeptala jste se na vše, co jsem chtěla říct. Děkuji Vám.

Příloha 9 Rozhovor paní Sara

1. Jméno respondenta: Sara

2. Věk: 60

3. Kdy v průběhu války jste se rozhodla emigrovat?

Pocházím z města Lisičansk, odjet z Ukrajiny jsem se rozhodla v březnu 2022, když už bylo jasné, že začala skutečná válka.

4. Máte rodinu? Přijela jste s rodinou?

Přijeli jsme s manželem a dcerou a dvěma vnoučaty jeden rok a tři roky.

5. Jaké mate vzdělání? Jaké povolání jste měla/máte na Ukrajině?

Moje profese je radioelektro mechanik, pracovala jsem jako vedoucí.

6. Co děláte v ČR?

Nedělám nic, pro nás staré a bez jazyka není možné sehnat práci. Ale moc ráda bych se něčeho ujala, kdyby to bylo možné.

7. Umíte nějaký cizí jazyk? Na jaké úrovni? Jak Vám pomáhá jazyk v komunikaci na běžné úrovni/ k využití v práci?

Jazyky znám ruský a ukrajinský – česky se učím, řekla bych, že mi to jde, protože je to velmi podobné ukrajinštině.

8. Pokud máte děti, jak se jim daří ve škole/školce?

Mám vnoučátka, ale ty nejsou s námi, odstěhovali se do Ústí nad Labem. Protože tam byla dceřina kamarádka také s dítětem. Prý se máji tam dobře a my jsme za to rádi.

9. Povězte něco o svém zdraví, potřebujete nějakou operaci/případně těhotenství/omezení atd...

Vše v pořádku, jenom ze starostí záda, nohy. Mám vysoký tlak, vše ostatní je zaplat' pánbůh pod kontrolou.

10. Vidíte nějaké rozdíly mezi lidmi v Česku a na Ukrajině?

Ano, je zde jiná životní úroveň. Tady hodně jezdí autem, na Ukrajině chodí pěšky. A obrovský rozdíl je v medicíně. Na Ukrajině, i když to je Ukrajina, je medicína dostupnější, tady dlouhé čekání na doktora. U nás je možné zavolat sanitku, i když máš jenom teplotu. Servis na Ukrajině je na vyšší úrovni než tady.

11. Bylo/je něco, co jste musela změnit v ČR (např. v chování)? Co?

Ano, bylo potřeba se přizpůsobit zdejším zákonům. Jsou zde jiná pravidla. Tady jsou lidé vstřícnější než u nás na Ukrajině.

12. Bylo pro vás něco po příchodu do ČR problematické?

Ano, na Ukrajině je všechno více přizpůsobeno jako: když si potřebujete zařídit internet tak stačí k tomu jen Vaše telefonní číslo, což tady v Česku je potřeba se objednat, a ještě k tomu s sebou donést spoustu dokladů. Pošta se chová naprosto otřesně a nezodpovědně! Balík mohou vyhodit jenom tak bez oznámení, no a poté ho samozřejmě sebral někdo jiný. Lidé na poště jsou neochotní, nevstřícní a nechtějí rozumět, i když rozumí. Protože já vím, že starší generace rozumí rusky. A taky v bance vyřizování je velmi komplikované, což u nás na Ukrajině stačilo přiložit svoji fotku občanky a hned jste se mohla přihlásit a vyřídit si potřebné záležitosti.

13. Co naopak hodnotíte kladně?

Velká vstřícnost od většiny lidí, hodně pomáhali a pomáhají, poskytnutí bydlení v nouzi. To je to nejdůležitější, co člověk potřebuje, aby nezůstal na ulici v mrazu.

14. Překvapilo Vás něco zde v Čechách, ať už pozitivně nebo negativně?

Úroveň života i krása měst, že jsou čisté, protože na Ukrajině je to jinak. Doprava (MHD) je přesná. Autobusy jsou velké a jezdí i prázdné. Na Ukrajině, čekají, až naberou plno lidí a pak odjedou, nehledě na to v kolik měl odjet, to by se na Ukrajině nestalo, autobus by čekal i do dalšího dne, jestli by se nenaplnil lidmi!

15. Jakou pomoc po příchodu do Čech jste využila?

Bydlení, finanční podpora od bank (moc mi to pomohlo, protože mi odešel telefon a za tuto pomoc jsem si pořídila telefon, protože v dnešní době se bez telefonického spojení nedá být). Pak úřad práce, bez kterého bychom se neobešli, za ty peníze jsme si mohli nakoupit nutné věci, které jsme si nemohli vzít z domova.

16. Co z nabízené pomoci jste považovala za nejužitečnější? Co Vám nejvíce pomáhalo?

Bydlení bylo to nejdůležitější. Také dobrovolníci, kteří mluví ukrajinsky a česky, bez nich bychom to měli ještě mnohem složitější.

17. Je nějaká oblast podpory, která Vám ještě chybí? Co byste zde potřebovala?

Moc bychom potřebovali lepší internet tady v korpusu, internet je zde na 50 členů 100MB. Je to velmi slabé a nedá se na tom nic zjistit, co potřebujeme. Zjišťovala jsem, zda se dá připlatit, ale je to moc drahé, kdybychom si to měli platit měsíčně sami. Je to v dnešní době nezbytné, mohli bychom se učit jazyk, nebo pro zjištění nezbytných informací. Také bych uvítala místo, kde bych se mohla scházet s českými lidmi, povídat si s nimi, zajímá mě jejich mentalita, a jak přemýšlí. Zkoušeli jsme podat nabídku do místní hospody, kde se scházejí důchodci, ale neprojevíli zájem. Také možná nějaké volnočasové kroužky chybí, protože pro důchodce není nic kromě toho, že se sejdou v kuchyni a povídají si o ničem, ale já tam chodím, jenom když něco připravuji k jídlu, protože kuchyň máme jenom jednu pro všechny. Také bych potřebovala psychologickou pomoc, být vyslyšena, manžela a dceru nechci zatěžovat a tvářím se, že jsem v pohodě. Moc mi chybí nějaká domácí práce, možná nějaké výlety pro důchodce, pro děti mají ale pro důchodce nic. Já jsem zvyklá pořád něco dělat a tady se cítím, že se zblázním.

18. Co Vám zde komplikovalo/komplikuje život?

Nedá se říct, co komplikuje život, nejsem tady doma, chtěla bych být ve svém krásném domě, který je teď zřejmě rozbitý. Žili jsme si klidně a najednou ze dne na den jsem byla nucena jít, abych zachránila svůj život! Nepřála jsem si takové staří. To je celková komplikace, větší nemůže být než opustit svůj vlastní dům a vše nažít za celý svůj život.

19. Plánujete návrat na Ukrajinu? Pokud ne, jaké jsou Vaše další plány?

Ne, aby se Ukrajina vrátila do normálu, je potřeba minimálně 20 let, a my důchodci nevíme, jestli se toho dožijeme. Všechno je tam zaminované, nebude možné se pohybovat. Možná jestli jet a dostat infarkt. Mám informace, že můj známý stoupl na list ze stromu a zůstal bez nohy? Další známý jel autem a také ho zasáhla mina, je mrtvý. Naše město je celé zničené. Nemáme se kam vrátit. Budeme tady prosit o politický azyl, abychom mohli zůstat zde.

20. Je něco důležitého, co chcete říct, a nezeptala jsem se Vás?

Ano, jestli je možné organizovat práci na doma pro důchodce a pro mámy s dětmi, kteří by si přivydělali, aby nebrali dávky, ale pracovali a platili odvody legálně a platili by si sami za bydlení. Já osobně bych velmi ráda pracovala a zaplatila si za všechno sama.

Příloha 10 Rozhovor paní Marija

1. Jméno respondenta: Marija

2. Věk: 23

3. Kdy v průběhu války jste se rozhodla emigrovat?

Rozhodli jsme se odjet z Ukrajiny ihned po začátku války na konci února 2022, jakmile se naskytla možnost.

4. Přijela jste s rodinou? Máte děti?

Ano mám dvě děti – syn 6 let a tříletá dcera, které přicestovaly semnou. A také s námi přijela moje máma a čtrnáctiletý bratr.

5. Jaké máte vzdělání? Jaké povolání jste měla na Ukrajině?

Mam střední školu. Na Ukrajině jsem pracovala jenom příležitostně, když mi máma hlídala děti.

6. Co děláte tady v ČR?

V Česku si přivydělávám úklidem. Měla jsem práci jako servírka, ale šéf mi nedovolil chodit do práce poté, co se dozvěděl, že jsem otěhotněla. Ale je to zbytečné, těhotenství není nemoc, se staršími dětmi jsem pracovala klidně do osmého měsíce. Pracovala bych i tady, ale bohužel mi to nebylo umožněno, proto si přivydělávám úklidem do doby, než porodím.

7. Umíte nějaký cizí jazyk? Na jaké úrovni? Jak Vám pomáhá jazyk v komunikaci na běžné úrovni/ k využití v práci?

Ano, naučila jsem se mluvit česky, protože od prvního dne, co jsem sem přijela, jsem začala pracovat a komunikovat s Čechy. Ještě mluvím na střední úrovni anglicky, což mi na začátku velmi pomohlo.

8. Pokud máte děti, jak se jim daří ve škole/školce?

Syn chodí do školky, vždy se tam moc těší. Dcerka ještě nechodí, protože nedosahuje plných tří let. No a za 4 měsíce se mi narodí další miminko.

9. Povězte něco o svém zdraví, potřebujete nějakou operaci/případně, těhotenství/omezení atd...?

Cítím se celkem dobře, díky Mariině pomoci absolvuji pravidelné lékařské prohlídky v těhotenství.

10. Vidíte nějaké rozdíly mezi lidmi v Česku a na Ukrajině?

Vidím velký rozdíl, a to v mentalitě, čeští lidé jsou klidní a slušní. Na Ukrajině jsou lidé jiní, jsou nervózní a nevychovaní.

11. Bylo/je něco, co jste musela změnit v ČR (např. v chování)? Co?

Změnila jsem se v chování, a to k lepšímu. Začala jsem se chovat také slušněji, podle pravidel, více děkovat a prosit. Takový přístup se mi líbí a také se mi líbí, že se i mé děti budou učit slušnému chování.

12. Bylo pro Vás něco po příchodu do ČR problematické?

Já jsem nepocítila žádný problém, jelikož jsem měla od matky velkou podporu se vším všudy, matka mi velmi pomáhá s dětmi s výchovou a hlídáním, když já jsem v práci. Vlastně bez mámy bych měla asi velký problém, nevím, jak bych to zvládla.

13. Co naopak hodnotíte kladně?

Velmi mi tady vyhovuje klima, když jsem přijela sem, přestala jsem být nemocná, a celkově všechno je dobré.

14. Překvapilo Vás něco zde v Čechách, ať už pozitivně nebo negativně?

Překvapilo mě, že se tady prakticky není možné se objednat k lékaři, nechápu, jak se tady dožívají důchodci! A také jsem překvapená z lidí, například, když mi jako servírce něco spadne a kolemjdoucí člověk se ohne a podá mi to! To by se u nás nikdy v životě nestalo! Anebo Vám přidrží dveře a pustí Vás projít na chodníku. Nepřestávám se divit, nejsem zvyklá na takový přístup a jsem moc ráda, že to mohu pozorovat a žít jinak.

15. Jakou pomoc jste po příchodu do Čech využila?

Bydlení a jídlo byla naše první pomoc, a potom jsme dostávali finance a ošacení pro dospělé a děti.

16. Co z nabízené pomoci jste považovala za nejužitečnější? Co Vám nejvíce pomáhalo?

Práce, kterou jsem si našla a bydlení, díky tomu teď moje rodina bydlí v bytě. Já jsem zůstala tady na Charitě, protože z miminkem bych se tam k nim nevešla a také je tady větší podpora, od úřadů, od Marie, kteří nám pomáhají, když něco nutně potřebujeme a nevystačíme se sami.

17. Je nějaká oblast podpory, která Vám ještě chybí? Co byste zde potřebovala? Lepší dostupnost k lékařům, u nás na Ukrajině, když půjdeš k lékaři, přesměruje tě v jeden den za dalšími specialisty se všemi problémy a vyřeší to, tady to není možné a některé lhůty čekání i 2 měsíce, do té doby se člověk uzdraví sám anebo se může jeho stav výrazně zhoršit. Jednou jsem musela na pohotovost se zubem a přiznám se, že kdyby mě zub tolik nebolel, nešla bych tam. Dlouho jsem čekala a trpěla bolestí.

18. Co Vám zde komplikovalo/komplikuje život?

Nic, jinak jsem celkem spokojena.

19. Plánujete návrat na Ukrajinu? Pokud ne, jaké jsou Vaše další plány?

Neplánuji, chci lepší život pro svoje děti i pro sebe. Budu hledat práci a způsob, jak se tady usadit. Budu zjišťovat a hledat různé možnosti, abych tady mohla zůstat. Udělám proto vše, ale na Ukrajinu se vrátit nechci.

20. Je něco důležitého, co chcete říct, a nezeptala jsem se Vás?

Ne, řekla jsem všechno.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Oxana Chaloupková

Studijní program: Sociální práce se zaměřením na kombinaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Sociální aspekty migrace žen v důsledku války na Ukrajině

Vedoucí práce: PhDr. M. Koťová, Ph.D.

Rok dokončení práce: 2023

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh)

Přímé citace: 9

Ostatní text: 144 216

Celkový počet znaků: 144 225

Počet pramenů a literatury: 27

**Posudek vedoucí bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: **Oxana Chaloupková**

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Sociální aspekty migrace žen v důsledku války na Ukrajině

Vedoucí práce: PhDr. Magdalena Koťová, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh)

Přímé citace: 9

Ostatní text: 144 216

Celkový počet znaků: 144 225

Počet pramenů a literatury: 27

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		X	X	
--	--	---	---	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		X		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		X	X	
--	--	---	---	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		X		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		X	X	
--	--	---	---	--

Využití výzkumných empirických metod

			X	
--	--	--	---	--

Využití praktických zkušeností

		X		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

		X		
--	--	---	--	--

Naplnění cílů práce

		X	X	
--	--	---	---	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Vyváženost teoretické a praktické části
v daném tématu

		X	X	
--	--	---	---	--

Návaznost kapitol a subkapitol

		X		
--	--	---	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost
výsledků v praxi

			X	
--	--	--	---	--

Vhodnost prezentace závěrů práce
(publikace, referáty, apod.)

X				
---	--	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Kdyby mohla autorka dělat rozhovory s participantkami znovu, na co by se jich ještě,
vzhledem k tématu, doptala?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka se v textu bakalářské práce věnuje tématu migrace žen, které do ČR přicházely v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině. Zaměřuje se především na tzv. sociální aspekty migrace. Práce je teoreticko-výzkumná. V rámci teoretické části textu nastiňuje autorka téma migrace a jejích forem, pojednává o sociální adaptaci a zabývá se také vybranými aspekty sociální práce s migranty v současné realitě České republiky. V empirické části práce předkládá autorka kvalitativní výzkumnou sondu, zaměřenou na to, s čím se ženy přicházející do ČR potýkají.

Velmi oceňuji volbu tématu, považuji jej za palčivé a aktuální. Podobně oceňuji angažovanost autorky na poli konkrétní pomoci lidem v nouzi. Domnívám se, že bakalářská práce obecně splňuje základní nároky na bakalářské práce kladené, mám však některé dílčí výhrady. Text práce je vcelku kultivovaný, práce je čtivá, místy se vyskytnou chybějící čárky, drobnější stylistické nedostatky atp. (čeština není mateřským jazykem autorky). Závažnější chyby se vyskytnou v citacích (formální i „obsahové“ – tj ve formě citování i například v tom, že není jasné, zda jsou některé pasáže textu citací či ne), chyby lze nalézt i v seznamu literatury. V rámci práce s prameny bych doporučila zaměřit se více na komparaci jednotlivých teorií.

Lze se domnívat, že zejména empirické části práce by prospělo více času k její realizaci, zejména co se osvojení empirických výzkumných metod týče. V abstraktu práce zůstal omylem výraz „vliv“, ačkoli v práci „vliv vybraných faktorů na sociální adaptaci migrantek“ zkoumán není. V samotném textu práce je pak cíl výzkumné sondy definován lépe, podobně adekvátní jsou i výzkumné otázky. Struktura empirické výzkumné části je poměrně chaotická, nejprve bych například doporučovala uvést cíl výzkumné sondy a pak až text týkající se metody zpracování dat... Ke zpracování dat by byla vhodnější například tematická analýza, ze získaných rozhovorů by bylo možné získat bohatší data a lépe je interpretovat, než pouze předložit jejich výčet.

I přes uvedené výhrady připouštím práci k obhajobě a autorce držím palce.

Doporučení k obhajobě: doporučuji a přeji autorce hodně štěstí u obhajoby

Navrhovaná klasifikace: dobře

Datum, podpis: 22.5. 2022

PhDr. Magdalena Koťová, Ph.D.

**Posudek oponenta bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta: Oxana Chaloupková

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na aplikovanou psychoterapii

Název práce: Sociální aspekty migrace žen v důsledku války na Ukrajině

Oponent* práce: Mgr. Lucie Vacková, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 52

Počet stránek příloh: 19

Počet titulů v seznamu literatury: 27

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

			x	
--	--	--	---	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

			x	
--	--	--	---	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

			x	
--	--	--	---	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

			x	
--	--	--	---	--

Využití výzkumných empirických metod

			x	
--	--	--	---	--

Využití praktických zkušeností

		x		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		x		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

				x
--	--	--	--	---

Návaznost kapitol a subkapitol

			x	
--	--	--	---	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost
výsledků v praxi

			x	
--	--	--	---	--

Vhodnost prezentace závěru práce
(publikace, referáty apod.)

			x	
--	--	--	---	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- 1) Vysvětlíte pojem migrace.
- 2) Jaká jsou specifika ženské a dětské migrace?
- 3) S jakými problémy jste se setkala v rámci výzkumu? Navrhněte vhodnější výzkumnou strategii.

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka BP se zabývá tématem sociální adaptace žen-migrantek, které uprchly z Ukrajiny v roce 2023 do České republiky z důvodu války rozpoutané Ruskem. V teoretické části se nejprve věnuje klíčovým pojmům, poté se zabývá formami a důvody migrace, vysvětluje specifika migrace vzniklé v důsledku válečného konfliktu. Dále se zabývá alternativami psychosociální podpory, kterou Česká republika uprchlíkům z Ukrajiny poskytuje. Zároveň se zamýšlí nad problematikou sociální adaptace uprchlíků, zaměstnaností a možnostmi sociální práce. V praktické části představuje kvalitativní výzkumné šetření, jehož cílem bylo zachytit zkušenost žen-migrantek s nucenou migrací do ČR.

Téma BP považuji za aktuální, koresponduje se studovaným oborem. Autorka prokázala schopnost propojit teorii s praxí, využila dostatečný počet zdrojů. Oceňuji její angažovanost v dané problematice, osobní nasazení týkající se pomoci potřebným významně prostupuje celým textem.

V BP se občas vyskytují gramatické chyby, zasluhoval by důkladnější jazykovou korekturu rodilým mluvčím. Označení kapitol a podkapitol je místy neadekvátní (autorka chybně čísluje nejen úvod, ale i závěr a seznam literatury). Teoretická část BP má velmi minimalistický design - pouhých 14 stran (1 kapitolu). Po důkladnějším seznámení se s obsahovou náplní praktické části jsem zjistila, že autorka poněkud nesystematicky zařadila do podkapitoly, které chybí označení – Předporozumění i další teorii viz koncept potřeb A. Maslowa (1,5 s.). Zvolenému kvalitativnímu výzkumnému postupu by prospěla důkladnější příprava na polostrukturované rozhovory (ve smyslu výzkumníkova pokládání doplňujících otázek, které by přinesly širší optiku zachycené zkušenosti participantek). Výsledné rozhovory celkově vyznívají spíše jako nepřilíhající odpovědi v rámci dotazníkového šetření, což se následně odráží i na samotné podobě interpretovaných výsledků.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: dobře

Datum, podpis: 20/5 2023 Mgr. Lucie Vacková, Ph.D.

